

ความเปรียบที่ฉบับไทยคัดทิ้งไป

การแปลเรื่องสามก๊กเป็นภาษาไทยเป็นการแปลแบบถอดความแล้วเรียบเรียงขึ้นใหม่ตามสำนวนไทยเพื่อให้มีเนื้อความที่กระชับ และมีสำนวนภาษาที่สละสลวย ดังนั้นข้อความหรือเนื้อความใดที่ไม่สำคัญผู้แปลก็จะคัดทิ้งไป โดยเฉพาะค่านความเปรียบ ผู้วิจัยพบว่า ความเปรียบที่ไม่สำคัญ ความเปรียบที่เข้าใจยาก หรือความเปรียบที่มีเนื้อหาเปรียบเทียบกับสิ่งของ, พืช, สัตว์ คน, ชนชาติ หรือสถานการณ์ที่คนไทยไม่รู้จัก ผู้แปลจะคัดทิ้งไป ความเปรียบที่ฉบับไทยคัดทิ้งไปอาจจำแนกได้ดังนี้

- 5.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ
- 5.2 เปรียบเทียบกับพืช
- 5.3 เปรียบเทียบกับสัตว์
- 5.4 เปรียบเทียบกับคน
- 5.5 เปรียบเทียบกับชนชาติ
- 5.6 เปรียบเทียบกับสถานการณ์

5.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ

สิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบกับมีหลายชนิด มีทั้งสิ่งของที่หายาก สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้แก่ ของมีค่า เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง อาวุธ ผ้า และภาพวาด

5.1.1 เปรียบเทียบกับของมีค่า ของมีค่าที่นำมาเปรียบในข้อนี้คือ หยก คังตอนที่พรรณนาใบหน้าของนางเอียนซี

จีน：丕以衫袖拭面而觀之，見甄氏玉肌花貌，有傾國之色
· 遂對劉氏曰：『吾乃曹丞相之子也。願保汝家。汝勿憂慮。』¹

¹Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:265.

แปล : โจผีใช้แซนเสื่อเช็ดหน้านางแล้วพิศดู เห็นนางเอียนซีมีผิวดั่งหยก ใบหน้าสวยงามนัก ประหนึ่งนางงามแห่งเมือง โจผีจึงพุดกับนางเล่าชื่อว่า ตัวเราเป็นบุตรโจโฉมหาอุปราช จะอาสาอยู่ปกป้องครอบครัวท่าน ท่านไม่ต้องกังวล

ไทย : โจผีจึงบอกให้นางเอียนซีนั้นเงยหน้าขึ้น แล้วพิศดูเห็นรูปร่างนั้นงามก็มีความรักใคร่จึงบอกแก่นางทั้งสองว่า ตัวเราชื่อโจผีเป็นบุตรมหาอุปราช เราจะรักษาอยู่มิให้เป็นอันตรายได้¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบผิวของตัวละครว่าเหมือนหยก ซึ่งมีความหมายว่ามีผิวเนียนวล และแลดูมีค่าเหมือนกับหยก หยกเป็นหินแก้ว มีลักษณะแข็งเป็นสีต่าง ๆ ใช้ทำเครื่องประดับและเครื่องใช้ ถือว่าเป็นของมีราคา² หยกเป็นของมีค่าที่มีอยู่มากในประเทศจีน เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบที่เปรียบว่าผิวเหมือนหยกออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และประเทศไทยก็ไม่มีหยก ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจจึงได้คัดความเปรียบนี้ออกไป

5.1.2 เปรียบเทียบกับเครื่องใช้ เครื่องใช้ที่นำไปเปรียบในข้อนี้ได้แก่ ไม้แขวนเสื้อ ถึงเหล้า ฤๅใส่เนื้อ ระวังทองเหลือง และไม้กวาดกับบั้งก็

5.1.2.1 เปรียบเทียบกับไม้แขวนเสื้อ ถึงเหล้า และฤๅใส่เนื้อ
คังตอนที่ผีเองพุดกับโจโฉ

จีน : 夏侯惇稱為「完體將軍」曹子孝呼為「要金太守」。
其餘皆是衣架、飯囊、酒桶、肉袋耳！³

แปล : แสหัวตุนควรได้ชื่อว่า "ขุนพลเอาตัวรอด" โจโฉควรได้ชื่อว่า "ผู้ว่าที่ทองการแต่เงินทอง" ส่วนคนอื่นนอกนั้นเป็นแต่ไม้แขวนเสื้อ เศษอาหาร ถึงเหล้า ฤๅใส่เนื้อ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 684.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 840.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:187.

ไทย : แสหัวคูนนั้นชอบแต่ให้คอยรักษาตัว อย่าให้ข้าศึกคัดเอาศีรษะแลแขนซ้ายแขนขวาไปได้ อันที่ปรึกษาแลทหารนอกนั้น ชอบแต่ให้หามเสียบึงส่งกองทัพ ซึ่งท่านนับถือว่ามีสติปัญญากล้าหาญนั้นไม่เห็นด้วย¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีค่าไม่มีความสำคัญ เหมือนกับไม้แขวนเสื้อ เศษอาหาร ดังเหล้า และถุงใส่เนื้อ ไม้แขวนเสื้อ ดังเหล้า ถุงใส่เนื้อ เป็นข้าวของเครื่องใช้ธรรมดา ๆ ไม่มีความสำคัญและไม่มีความค่า คังนั้นจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับตัวละครที่ไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญ ส่วนเศษอาหารก็เป็นอาหารที่เหลือจากรับประทานแล้ว นับว่าเป็นของที่ไม่มีความสำคัญและไม่มีความค่าแล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้คัดความเปรียบเหล่านี้ไปหมดสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่คุ้นเคยกับความเปรียบดังกล่าวข้างต้น และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้แปลต้องการให้ดำเนินเรื่องรวดเร็ว และมีเนื้อหากระชับ

5.1.2.2 เปรียบเทียบกับระฆังทองเหลือง ดังตอนที่พรรณนาบุคลิกของเตียวสง

จีน : 其人在得額鑿頭尖，鼻偃齒露，身短不滿五尺，言語有若銅鐘。²

แปล : คน ๆ นี้ หน้าผากกว้าง หัวแหลม จมูกคด ฟันเขยิบ ร่างเตี้ย สูงไม่ถึง 5 ศอก สำเนียงพูดเหมือนกับระฆังทองเหลือง

ไทย : เล่าเจียงไค้ฟังก็แลดูเตียวสง เห็นรูปร่างท่าเตี้ยศีรษะรีคังผลมะตูม จมูกก็เพ็ค ฟันก็เสียม รูปไม่สมกับวาจาก็มิได้เชื่อ³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเสียงพูดของตัวละครว่ามีความกังวานเหมือนกับระฆังทองเหลือง ระฆัง เป็น

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 468.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:474.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 112.



เครื่องใช้ทำให้เกิดเสียงเป็นอาภัสติสัญญาน หลอควยทองเหลืองเป็นต้น¹ และระฆัง-ทองเหลืองมักจะมีเสียงคังกังวานจึงใ้คนนำมาเปรียบกับเสียงของตัวละคร จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในฉบับไทยไม่ได้กล่าวถึงสำเนียงพูด

5.1.2.3 เปรียบเทียบกับไม้กวาดและบั๋งกี คังตอนที่นางเล่าชื่อ

พูดกับโจโฉ

จีน : 劉氏出拜曰 : 『非世子不能保全妾家 , 願獻甄氏為世子執箕帚。』²

แปล : นางเล่าชื่อออกมาคำนับแล้วพูดว่า ถ้ามีไม้ขบุงตรชายท่านก็คงมีอาจป้องกันรักษาพวกข้าพเจ้าทั้งปวงไว้ได้ ข้าพเจ้าจึงมีความยินดีจะยกนางเอียนซีให้เป็นไม้กวาดและบั๋งกี ของบุตรชายท่าน

ไทย : ขณะนั้นนางเล่าชื่อก็ออกมาคำนับโจโฉแล้วว่า ซึ่งโจผีเข้ามาอยู่นั้นก็ป้องกันรักษาพรรคพวกข้าพเจ้า ถ้ามีไม้ขบุงตรทั้งปวงก็จะทำอันตรายต่าง ๆ บัดนี้ข้าพเจ้าจะยกนางเอียนซีผู้เป็นลูกสะใภ้ให้เป็นภรรยาโจผี³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการยกลูกให้เป็นผู้เป็นภรรยาของคนอื่นว่าเหมือนกับให้เป็นไม้กวาดและบั๋งกี 執箕帚 (zhí jǐ zhǒu) แปลว่า ให้เป็นไม้กวาดและบั๋งกี เป็นสำนวนในภาษาจีนหมายความว่ายกให้เป็นผู้เป็นภรรยา การที่นำภรรยาไปเปรียบเทียบกับไม้กวาดและบั๋งกี เพราะภรรยาทำหน้าที่ดูแลบ้าน การทำความสะอาดและเก็บกวาดบ้านเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของภรรยา คังนั้นจึงใ้คนนำภรรยาไปเปรียบเทียบกับไม้กวาดและบั๋งกีซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำทำความสะอาดบ้าน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นความเปรียบที่ต่างไปจากของไทย

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 672.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:265.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 685.

5.1.3 เปรียบเทียบสิ่งก่อสร้าง สิ่งก่อสร้างที่นำไปเปรียบเทียบได้แก่
กำแพง ฉางหลวง ในข้อนี้ผู้เขียนรวมถึง คูเมือง ค่าย

5.1.3.1 เปรียบเทียบกำแพง คั้งตอนที่พรรณนาทหารเมืองจก
จีน : 三人殺入蜀陣，只見陣如連城，衝突不出，三人慌
引騎轉過陣脚，往西南衝去，却被蜀兵射住，衝不
出。

แปล : ทหารทั้งสามนายนำทหารตีฝ่าเข้าไปในทัพเมืองจก เห็นทหารตั้งเรียงรายอยู่
คั้งกำแพง รุกเข้าไปแล้วมีอาจตีฝ่าออกมาได้ ทั้งสามนายจึงนำกำลังไปทาง
ท้ายค่าย ฝ่าออกไปทางตะวันตกเฉียงใต้ แต่ถูกทหารเมืองจกใช้ธนูยิงสกัด
จึงมีอาจฝ่าออกมาได้

ไทย : ไล่เหยียง เคียวฮอง งักหลิม สามนายรับคำแล้ว ก็คุมทหารสามร้อยยกตี
เข้าไปทางประตูทิศตะวันออก ทหารขงเบ้งก็กลับพยุหเสียดในทันใด ให้เป็น
ประตูเคลือบประตู ทหารสูมาอื่ก็มีรูที่จะตีเข้าไปได้วิ่งกระทบกันอยู่²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบการตั้งทัพของทหารขงเบ้ง (เมืองจก) ที่เรียงรายติดต่อกันเหมือนกับกำแพง
กำแพงเป็นเครื่องกัน เครื่องล้อมที่ก่อด้วยอิฐ คิน หรือหินเป็นคัน³ กำแพงมักจะมี
ลักษณะที่เรียงรายติดต่อกันเป็นระยะทางยาว จึงได้นำไปเปรียบเทียบกับการตั้งทัพ
ของทหารที่จัดเรียงทัพให้เรียงรายติดต่อกัน จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปล
ได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่คุ้นกับความเปรียบในลักษณะ
เช่นนี้ และเพื่อให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วขึ้น

5.1.3.2 เปรียบเทียบฉางหลวง คั้งข้อความในจดหมาย
ขงเบ้งถึงโจจิ๋น

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:811.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 791.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 95.

จีน : 切謂夫為將者：能去能就，能柔能剛，能進能退，能弱能強。不動如山岳，難知如陰陽，無窮如天地，充實如太倉：浩渺如四海，眩曜如三光。¹

แปล : โบราณว่าไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้น ต้องนำได้ตามได้ ถอนปรนได้เอาชนะได้ รุกได้ถอยได้ อ่อนได้แข็งได้ ไม่สิ้นกลอนดั่งภูเขา ยากที่จะหยั่งรู้ได้ดั่งหินแลหยาง มีมีที่สิ้นสุดดั่งฟ้าแลดิน (ความรู้) เต็มเปี่ยมดั่งฉางหลวง กว้างขวางดั่งทะเลสี สว่างไสวดุจแสงทั้งสาม

ไทย : ค่ายโบราณท่านว่าไว้แต่ก่อนมาว่า ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพเพื่อพลทหารไปทำการสงครามนั้น ให้ฟังรู้ลักษณะในกลศึกจงทุกประการ อนึ่งให้มีสติปัญญาผู้ถอนปรนแก้ไขเอาชนะเป็นคน²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการมีความรู้เต็มเปี่ยมและแน่นเหมือนกับฉางหลวง ฉางหลวง หมายถึง ฉางหรือยุ้งที่เก็บข้าวเปลือกหรือเสบียงของบ้านเมือง ข้าวเปลือกหรือเสบียงในฉางหลวงนั้นได้มาจากประชาชนภายในเมือง เป็นคล้ายภาษีที่ประชาชนต้องเสียให้แก่รัฐ ดังนั้นภายในฉางหลวงจึงบรรจุข้าวเปลือกหรือเสบียงมากมาย จึงได้นำไปเปรียบเทียบกับการมีความรู้ที่มีมากมายและเต็มเปี่ยม เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.1.3.3 เปรียบเทียบกับคูเมือง ดังตอนที่พรรณนาถึงกวนหินเมื่อถูกข้าศึกล้อมไว้

จีน : 興在垓心，左衝右突，不能得脫；鐵車密圍，就如城池。蜀兵你我不能相顧。興望山谷中尋路而走。³

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:810.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 788.

³ Lo Guan-zhōng, Sān-guo yan-yi, 2:756.

แปล : กวนหินถูกล้อมอยู่ตรงกลาง ถูกรุกทั้งซ้ายแลขวา มีอาจหรีรอดได้ รดเหล็ก
ล้อมไว้อย่างแน่นหนา คัจฉุเมือง ทหารเมืองจกมีอาจช่วยเหลือกันได้ กวนหิน
จึงมุ่งหน้าไปทางหุบเขาหมายจะหลบหนี

ไทย : กวนหินกับทหาร เขาอยู่ในที่ล้อม ครั้นจะฟันฝ่าออกมาเห็นทหารเสกยิงเอา
เกวียนเหล็กล้อมเข้าไว้มันคงเป็นสามารรถ จึงควมม้าขึ้นไปบนเนินเขาน้อย
อันหนึ่งข้างทิศเหนือ¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการ เปรียบ-
เทียบการที่ถูกศัตรูล้อมโดยรอบอย่างหนาแน่นเหมือนกับคูเมือง คูเมือง หมายถึง
ร่องน้ำที่ขุดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องกีดขวางหรือป้องกันเมือง ในสมัยโบราณนั้นมักจะขุดคูเมือง
ล้อมรอบเมืองเพื่อไว้ป้องกันข้าศึกศัตรู จึงได้นำสภาพที่ถูกศัตรูล้อมโดยรอบอย่างหนา
หนาไปเปรียบกับคูเมือง จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้
ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.1.4 เปรียบเทียบเทียบกับอาวุธ อาวุธที่นำไปเปรียบในข้อนี้คือเกาทัณฑ์
คันตอนที่พรรณนากองเรือของกวนเป้ง

จีน : 倉會意，先到岸口，把紅旗一招。關平船如箭發，
奔過江東來。²

แปล : จิวจงแจ้งในที่ที่รีบไปที่ริมฝั่งน้ำ เขาธงแดงโบกขึ้น ทันใดนั้นกองเรือของ
กวนเป้งก็เคลื่อนมาคังหนึ่ง เกาทัณฑ์ที่ยิงพุ่งมา

ไทย : จิวจงแจ้งในที่กวนอยู่คังนั้นก็ออกมา จึงเอาธงแดงโบกขึ้นเป็นสำคัญ ฝ่าย
กวนเป้งเห็นธงสัญญาณก็ขับม้าให้ทหารแจวเรือรบทั้งสิบลำรีบเข้าไปให้ถึง
หน้าค่าย³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 690-691.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:5321.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 242-243.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบการเคลื่อนทัพเรือที่มีจำนวนมากมายและเคลื่อนอย่างรวดเร็วเหมือนกับเกาทัณฑ์ที่ถูกยิงพุ่งมา เกาทัณฑ์เป็นอาวุธชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยคันสำหรับยิงและลูกที่มีปลายแหลม เรียกว่าการที่ยิงลูกเกาทัณฑ์ออกไปว่ายิงเกาทัณฑ์ เกาทัณฑ์ที่ยิงออกไปนั้นจะมีความเร็วและแรงมาก จึงใ้คนนำไปเปรียบกับการเคลื่อนของทัพเรือ จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.1.5 เปรียบเทียบกับผ้า ผ้าที่นำไปเปรียบในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับผ้า 2 ชนิดคือ ผ้าไหม และผ้าสาหล่า

5.1.5.1 เปรียบเทียบกับผ้าไหม คังตอนที่พรรรณนาควันขาวที่จุกักเก็กไค้เห็นปรากฏขึ้น ขณะที่จะเดินทางไปเฝ้าพระเจ้าซุนเหลียง

จีน : 行不數步，見車前一道白虹，自地而走，如白練冲天而去。恪甚驚怪。¹

แปล : เดินไปไม่กี่ก้าว ก็เห็นตรงหน้ารถมีควันขาวพุ่งขึ้นมาจากพื้นดิน เหมือนผ้าไหมขาวพุ่งขึ้นสู่ฟ้า จุกักเก็กประหลาดใจนัก

ไทย : แล้วเดินไปหน่อยหนึ่งจึงแลเห็นควันเพลิงพุ่งขึ้นมาจากแผ่นดิน เป็นเหตุประหลาดเหมือนครั้งเมื่อไปทัพ ก็ประหลาดใจอีกครั้งหนึ่ง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบลักษณะของควันขาวที่พุ่งขึ้นมาจากพื้นดินเหมือนกับผ้าไหมสีขาว ผ้าโดยทั่วไปมักมีลักษณะเป็นผืนยาว การที่นำควันขาวไปเปรียบกับผ้าไหมสีขาวนี้เพราะทั้งสองสิ่งนี้มีความยาวและสีขาวเหมือนกันจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้แปลต้องการให้การดำเนินเรื่องรวดเร็ว จึงได้ตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไป

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:878.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 921.

5.1.5.2 เปรียบเทียบด้วยน้ำสาส์ คังตอนที่พรรณนาพิษของ
 ธารน้ำยิวสวน

จีน : 四日柔泉，其水如冰，人若飲之，咽喉無煖氣
 ，身軀顛弱如綿而死。¹

แปล : ธารสี่ชื่อยิวสวน น้ำในธารเหมือนน้ำแข็ง ถ้าผู้ใดดื่มกินเข้าไปคอจะไร้อ่อน
 ร่างกายอ่อนระทวยเหมือนน้ำสาส์แล้วก็จะตาย

ไทย : ธารสี่ชื่อยิวสวน น้ำนั้นเย็นสีขาว ถ้าผู้ใดดื่อกวามากินถึงคอก็ขาดใจตาย²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบสภาพร่างกายที่อ่อนระทวยเหมือนกับน้ำสาส์ น้ำสาส์เป็นน้ำชนิดหนึ่งมีขนเหนียวนุ่มมักใช้หมัก ตักเสื่อกันหนาว³ เนื่องจากน้ำสาส์มีเนื้ออ่อนนุ่มจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับร่างกายที่อ่อนระทวย จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะดังกล่าว จึงเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจ

5.1.6 เปรียบเทียบกับภาพวาด คังตอนที่พรรณนาทิวทัศน์ขณะโจโจออก
 รบ

จีน : 操見南屏山色如畫，東視柴桑之境，西觀夏口之江，南望樊山，北觀烏林，四顧空闊，心中歡喜。⁴

แปล : โจโจดูไปเห็นภูเขาหนันผิงงามดังภาพวาด ทิศตะวันออกเห็นเมืองซีตง ทิศตะวันตกเห็นเมืองแฮเค้า ทิศใต้เห็นภูเขาฝานชาน ทิศเหนือเห็นป่าอูหลิน แลดูทั้งสี่ด้านเห็นเป็นบริเวณที่กว้างใหญ่ไพศาลมาก ก็มีความสุขใจยิ่งนัก :

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:712.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 613.

³พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 549.

⁴Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:383.

ไทย : โจโฉแลดูบนอากาศ เห็นฝ่ายเมืองกังคังซึ่งอยู่ที่ทิศตะวันออก แลเมืองกังแฮ อยู่ชายทะเลทิศตะวันตก คุไปทิศเหนือทิศใต้นั้นสว่างด้วยแสงเค็อนก็มีความยินดี¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบภาพทิวทัศน์ที่สวยงามเหมือนกับภาพวาด ภาพวาดเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ศิลปินสร้างขึ้นมา ภาพที่ศิลปินวาดขึ้นมามักจะเป็นภาพที่สวยงาม จึงได้นำความสวยงามของทิวทัศน์ไปเปรียบเทียบกับภาพวาด จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้ดำเนินเรื่องรวดเร็วและกระชับ

5.2 เปรียบเทียบกับพืช

ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับพืชในข้อนี้ มีการนำไปเปรียบกับพืชใน 2 ลักษณะ คือ เปรียบเทียบกับบางส่วนของต้นไม้ เปรียบเทียบกับต้นไม้เป็นต้น ๆ

5.2.1 เปรียบเทียบกับบางส่วนของต้นไม้ ได้แก่ เปรียบเทียบกับผล, ใบ และเมล็ด ในข้อนี้ผู้เขียนรวมถึง "ไม้" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นไม้และผักกอกไว้ด้วย

5.2.1.1 เปรียบเทียบกับผล ความเปรียบในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับผลน้ำเต้า ดังตอนที่พรรณนาภูมิประเทศเมื่อขงเบ้งถูกภูมิประเทศเพื่อตั้งทัพ

จีน : 忽到一谷口，見其形如蒟蘆之狀，內中容千餘人，兩山又合一谷，可容四五百人，背後兩山環抱，只可通一人一騎。²

แปล : พอถึงหุบเขาแห่งหนึ่ง เห็นภูมิประเทศ ณ ที่นั้นเหมือนผลน้ำเต้า ภายในจุดนี้ได้พิเศษ ซอกหว่างเขาทั้งสองลูกนั้นจุดนี้ได้ประมาณสี่ห้าร้อยคน ด้านหลังมีเขาสองลูกล้อมไว้เป็นทางเดินแคบแต่พอให้คนขี่ม้าผ่านไปได้ที่ละคน

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 955.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:829.

ไทย : อยู่มาวันหนึ่งขงเบ้งซึ่งเกรียนน้อยพาทหารไปเที่ยวดู ณ เนินเซากีสาน เห็น
ชอกเขาแห่งหนึ่งขอบกล ทางหน้าหลังแคบแต่พอรูมาตัวหนึ่ง ที่กลางนั้นกว้าง-
ขวางเป็นที่ลึบสงัด คนจะอยู่ได้ประมาณพันคน¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการ เปรียบ-
เทียบลักษณะภูมิประเทศที่มีบริเวณกว้างและแคบเป็นส่วน ๆ เหมือนกับผลน้ำเต้า
น้ำเต้าเป็นที่ขรุขระไม่เกาะชนิดหนึ่ง ผลไซ้เป็นอาหารและเมื่อแก่แห้งไซ้เป็นภาชนะของไซ้
ในครัวเรือนได้ ลักษณะภูมิประเทศที่บรรยายในตัวอย่างข้างต้นมีลักษณะเหมือนผล
น้ำเต้าจึงได้นำมาเปรียบเทียบ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่มีการ เปรียบเทียบในลักษณะดังกล่าว และเพื่อให้การ
ดำเนินเรื่องรวดเร็วและกระชับขึ้น (ดูภาพผลน้ำเต้าประกอบหน้าถัดไป)

5.2.1.2 เปรียบเทียบกับใบและเมล็ด คังตอนที่ขงเบ้งพบกับ

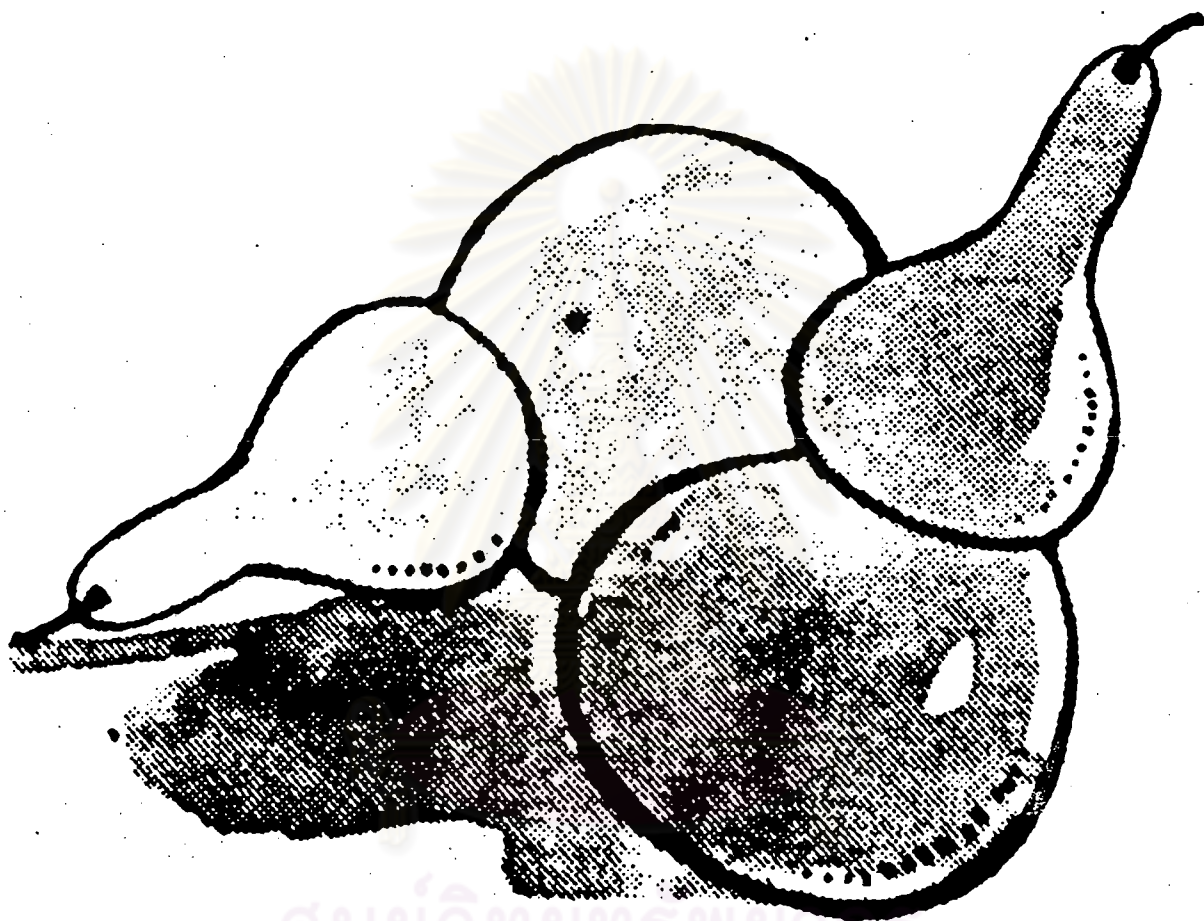
จิวยี่

จีน : 瑜曰：『用何二人，可退操兵？』孔明曰：『江
東去此兩人，如大木飄一葉，太倉減一粟耳。而
操得之，必大喜而去。』瑜又問：『果用何二人
？』孔明曰：『亮居隆中時，即聞操於潭河新造
一台，名曰銅雀，極其壯麗，廣選天下美女以實
其中，操本好色之徒。²

แปล : จิวยี่ว่า "ใช้คนสองคนสามารถจะให้ทหารโจโฉถอยทัพไปจะได้อะไร" ขงเบ้ง
ว่า "ซึ่งกั๊งคังจะเสียคนสองคนนี้ไปนั้น เหมือนหนึ่งต้นไม้ใหญ่สลัดใบไม้ให้ปลิว
ไปเพียงใบเดียว (หรือเหมือนหนึ่ง) ฉางหลวงสละข้าวเปลือกไปเพียงเมล็ด
เดียว หากโจโฉได้สองคนนี้ไปจะยินดียิ่งนักแล้วจะเลิกทัพไปแน่" ขงเบ้งว่า
"เมื่อเราอยู่ที่หลงจงนั้นได้ยินว่าโจโฉให้สร้างปราสาทใหม่ไว้แห่งหนึ่งริมแม่น้ำ
เคียงโฮ ชื่อว่า ดงเจียะ เป็นที่สวยงามโอ้อามาก แล้วให้เสาะหาผู้หญิงงาม
ในประเทศมาไว้ ณ ที่นั้น โจโฉนั้นเป็นผู้รักมากในกามคุณ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 823.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:352.



ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
葫芦 ๘๓น้ำเต้า

ไทย : จิวอี้จึงถามว่า ซึ่งท่านจะให้แต่ละคนสองคนข้ามไปก็อาจสามารถจะให้โจโจ เลิกทัพไปนั้นฉันใจจงว่าให้แจ่งก่อน ชงเบ้งจึงบอกว่า เมื่อเราอยู่เขาโจดังกันั้น แจ่งว่าโจโจให้ทำปราสาทไว้แห่งหนึ่งอยู่ริมแม่น้ำเตียงโหเป็นที่สบาย แล้วจัดผู้หญิงรูปงามไว้เป็นอันมากด้วยมีน้ำใจกำเริบในมาตุคามอยู่¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการเสียสละคนไปสองคนเพื่อให้อำนาจเมืองอยู่รอดและไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อบ้านเมืองแต่อย่างใด เหมือนหนึ่งต้นไม้ใหญ่สลัดใบเพียงใบเดียวหรือเหมือนกับฉางหลวงสละข้าวเปลือกไปเพียงเมล็ดเดียว ต้นไม้ใหญ่มักมีใบไม้มากมายแม้สลัดใบทิ้งไปสักใบหนึ่งก็ไม่มีผลต่อต้นไม้ นั้น ฉางหลวงเป็นที่เก็บข้าวหรือเสบียงของบ้านเมือง ดังนั้นจึงมีเสบียงมากมาย แม้จะเสียข้าวเปลือกไปสักเมล็ดหนึ่งก็ไม่มีผลต่อฉางหลวงนั้น เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่คุ้นกับความเปรียบในลักษณะเช่นนี้ และต้องการให้การดำเนินเรื่องรวดเร็ว และสั้นกระชับ

5.2.1.3 เปรียบเทียบกับไม้ คังตอนที่กวนลอปรรณนารูปร่างของโฮอัน

จีน : 軀曰：『鄧颺行步，筋不束骨，脈不制肉，起立傾倚，若無手足，此為『鬼躁』之相。何晏視候，魂不守宅，血不華色，精爽煙浮，容若稿木：此為『鬼幽』之相，二人早晚必有殺身之禍，何足畏也？』²

แปล : กวนลอปู่ว่า เองเหยียงเวลาเดินนั้นเอ็นไม่ติดกระดูก เส้นเลือดไม่ติดเนื้อ เวลาลุกยืนตัวก็เอียง เหมือนไม่มีแขนขา ลักษณะกิริยาเป็นเหมือนปีศาจบ้างใน ส่วนโฮอันนั้นแลดูเหมือนมีเรือนที่ไม่มีวิญญาณครอง ไม่มีสีเลือดเลย จิตใจก็เลื่อนลอย หน้าตาเหมือนไม้ผุ ลักษณะกิริยาเป็นเหมือนปีศาจวังเวง ทั้งสองคนนี้จะประสพภัยถึงต้องตายในไม่ช้า ฉะนั้นแล้วจะกลัวไปใย?

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 890.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:863.

ไทย : กวนลวจิ่งบอกว่า โยอันเตงเหยียงนั้นรูปแลลักษณะกิริยากับโลหิตนั้นเป็น
ปีศาจอยู่แล้ว ไม่เข้านักภยจะมาถึงมันจะฆ่าตัวมันเอง¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบหน้าตาของตัวละครเหมือนไม้อู ซึ่งหมายความว่าหน้าตาซีดเขียวแลดูไม่มีชีวิต
ชีวาเลย ไม้อูเป็นไม้ที่มีลักษณะร่วนยุ่ยไปเพราะเสื่อมไปจากสภาพเดิม หรือเป็นไม้
ที่ไม่มีชีวิตแล้ว จึงได้นำไปเปรียบกับสภาพของใบหน้าที่ซีดเขียวดูแล้วไม่มีชีวิตชีวา
เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทย
ไม่เปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.2.1.4 เปรียบเทียบกับผักคอง ดังตอนที่ยิมหุนทูลพระเจ้า

ซุนโฮ

จีน : 昏曰：『臣有一計，令王濬之舟，皆為齏粉矣。
』皓大喜，遂問其計。²

แปล : ยิมหุนทูลว่า ข้าพเจ้ามีอุบายอยู่อย่างหนึ่ง จะทำให้กองทัพเรือของงงโย
(ແຫລກ) เป็นเศษผักคอง พระเจ้าซุนโฮดีพระทัยเป็นที่ยิ่ง แล้วตรัสถามถึง
อุบายนั้น

ไทย : ยิมหุนจึงทูลว่า อันกองทัพเรือั้นพระองค์จะปรารมภ์ไปโย ไว้พนักงาน
ข้าพเจ้าจะคิดกลอุบายตีให้แตกไปจงได้ พระเจ้าซุนโฮจึงถามว่าจะคิด
เป็นประการใด³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ
สภาพของข้าศึกที่ต้องการจะทำลายว่าจะทำลายให้แหลกเป็นเศษผักคอง ผักคอง หมายถึง
ผักที่แฉหรือหมักไว้ในน้ำส้มหรือน้ำเกลือ เพื่อเก็บรักษาไว้ให้อยู่ได้นาน ๆ และผักคองมักมี
ลักษณะที่อ่อนนิ่ม ซึ่งเป็นลักษณะที่สามารถจะทำให้แหลกเป็นเศษละเอียดได้ง่าย จึง

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 885.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yān-yì, 2:964.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1083.



ได้นำสภาพของข้าศึกที่ต้องการจะทำลายให้แหลกละเอียดไปเปรียบเทียบกับเศษซากของเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.2.2 เปรียบเทียบกับต้นไม้เป็นต้น ๆ ต้นไม้ที่นำไปเปรียบในข้อนี้ได้แก่ ต้นสน ต้นชู และต้นเลอ ในข้อนี้ผู้เขียนได้รวมถึงป่าไม้อื่นซึ่งเป็นที่ยืนต้นของต้นไม้หลาย ๆ ต้นไว้ด้วย

5.2.2.1 เปรียบเทียบกับต้นสน ดังตอนที่พรรณารูปร่างของลิ้อ

จีน : 先主見李意鶴髮童顏，碧眼方瞳，灼灼有光，身如古柏之狀，知是異人，優禮相待。

แปล : พระเจ้าเล่าปี่ เห็นลิ้อผู้มขาว ผิวหน้าขาวใสเหมือนเด็ก นัยต์ตาสีเขียว ลูกตาสีเหลี่ยมเป็นประกายวาววาม มีร่างกายตรงเหมือนต้นสน (ในใจ) ก็รู้ว่าไม่ใช่คนธรรมดาจึงปฏิบัติต่อลิ้ออย่างมีมารยาท

ไทย : พระเจ้าเล่าปี่แลเห็นลิ้อ คิดว่าตาคนนี่แก่นัก อายุยืนเหมือนเทพคา²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของตัวละครที่สูงและตรงเหมือนกับต้นสน สนเป็นต้นไม้พวกหนึ่ง มีหลายชนิด บางชนิดมีลำต้นที่สูงและตรง กวีจึงได้นำลักษณะรูปร่างที่สูงตรงไปเปรียบเทียบ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และผู้แปลต้องการเนื้อหารวบรัดจึงได้ตัดรายละเอียดที่ไม่สำคัญออกไป

5.2.2.2 เปรียบเทียบกับต้นชูและต้นเลอ ดังตอนที่ชี้ชูพูดกับเล่าปี่

จีน : 玄德曰：『先生既去，劉備亦將遠遁山林矣。』庶曰：『某所以與使君共圖王霸之業者，恃此方寸耳；今以老母之故，方寸亂矣：縱使在此，無益於事。使君宜別求

Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:648.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 490.

高賢輔佐，共圖大業，何便灰心，如此？』玄德曰：『天下高賢，無有出先生右者。』庶曰：『某樗櫟庸材，何敢當此重譽。』臨別，又顧謂將曰！¹

แปล : เห็นเต็ก (เล่าปี่) พูดว่า "เมื่อท่านจากไปแล้ว ข้าพเจ้าก็จะเที่ยวซุ่มซ่อนอยู่ในป่าเขา" ซีซีพูดว่า "ซึ่งข้าพเจ้าร่วมคิดอ่านทำการก่อตั้งราชบัลลังก์ถวายท่านนั้น ก็ได้ทำถวายความตั้งใจ บัดนี้เหตุถวายมารดาผู้ชรา หัวใจของข้าพเจ้าจึงวุ่นวายสับสน ครั้นจะอยู่ ณ ที่นี้ก็หาประโยชน์อันใดไม่ ขอท่านจงสืบเสาะหาผู้มีปัญญามาเป็นกำลังร่วมคิดอ่านทำการใหญ่สืบไป ซึ่งท่านมาท้อใจดังนี้จะควรหรือ?" เล่าปี่พูดว่า "คนที่มีปัญญาความสามารถในโลกนี้ไม่มีที่จะเหนือกว่าท่านอีกแล้ว" ซีซีว่า "ความสามารถของข้าพเจ้านั้น เหมือนคนซุ่มและคนเลอ มิอาจรับเกียรติอันยิ่งใหญ่" ก่อนลาจากได้หันมาพูดกับทหาร

ไทย : เล่าปี่จึงว่า ตัวท่านมีสติปัญญา ได้ช่วยสั่งสอนเรามาก่อน บัดนี้จะไปจากเราแล้ว แต่ตัวเราผู้เคี่ยวหาผู้จะทำนุบำรุงมิได้ ก็เที่ยวซุ่มซ่อนอยู่ในป่ามิได้คิดอ่านทำการสืบไป ซีซีจึงตอบว่า ท่านจะมาเสียใจละความเพียรนั้นหาควรไม่ ถึงว่าตัวข้าพเจ้าจะจากท่านไซ้จะสิ้นผู้มีสติปัญญานั้นหาไม่จงอุตส่าห์สืบเสาะหาผู้มีปัญญาที่จะไค้อยู่ แล้วซีซีจึงเหลียวหลังมาสั่งทหารทั้งปวง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครเหมือนคนซุ่มและคนเลอ ไม่สองชนิดนี้เป็นต้นไม้ที่ไม่มีประโยชน์ และมักจะนำมาเปรียบเทียบกับคนที่ไม่มีความรู้และความสามารถ³ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัด

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:291.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 759.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:293.

ความเปรียบเทียบออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประเทศไทยไม่มีต้นไม้สองชนิดนี้ คนไทยจึงไม่รู้จักลักษณะและคุณสมบัติของต้นไม้สองชนิดนี้ ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยอ่านแล้วจะไม่เข้าใจความหมายและความเปรียบเทียบดังกล่าว จึงได้ตัดออกไป

5.2.2.3 เปรียบเทียบป่าไม้ คังตอนที่พรรณนากองทัพของชงเบ้ง

จีน : 孔明出師，後主引百官送於北門外十里。

孔明辭了後主，旌旗蔽野，戈戟如林，率軍望漢中池遷進發。¹

แปล : ชงเบ้งสั่งเคลื่อนพล พระเจ้าเล่าเสี้ยนนำขุนนางนับร้อยตามออกไปส่งถึงนอกประตูทางคานเหนือเป็นระยะทางสิบลี่ ชงเบ้งทูลลาพระเจ้าเล่าเสี้ยนแล้วจึงยกทัพไป ชงทิวแลทวนนั้นคังป่าไม้ มุ่งไปทางเมืองฮันตั้งอย่างช้า ๆ

ไทย : ชงเบ้งก็เข้ามาทูลลาพระเจ้าเล่าเสี้ยน ยกทหารออกจากเมืองชุนนางผู้ใหญ่ ทั้งปวงก็ตามออกไปส่งถึงนอกเมือง ทางไกลถึงห้าสิบเส้น ชงเบ้งก็ให้ทหารยกชงทิวตั้งแท่งเป็นกระบวนทัพไปถึงเมืองฮันตั้ง²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบชงทิวและทวนที่มีจำนวนมากว่าเหมือนกับป่าไม้ ป่าไม้เป็นบริเวณที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่มากและหนาแน่น ที่ที่เรียกว่า "ป่าไม้" นั้นมักจะเป็นบริเวณที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ ทำให้แลดูมากมายและหนาทึบจึงได้นำไปเปรียบเทียบเทียบกับชงทิวและทวนที่มีจำนวนมาก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบเทียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.3 เปรียบเทียบกับสัตว์

ความเปรียบเทียบนำไปเปรียบเทียบกับสัตว์ในข้อนี้ มีการนำไปเปรียบเทียบกับสัตว์ในหลายลักษณะ ได้แก่ เปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของสัตว์ เปรียบเทียบกับบางส่วน

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:736.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 655.

ของสัตว์ และเปรียบเทียบสัตว์ทั้งตัว

5.3.1 เปรียบเทียบกิริยาท่าทางของสัตว์ ความเปรียบเทียบนำไปเปรียบ
กับกิริยาท่าทางของสัตว์นี้ มีการนำไปเปรียบเทียบกับการบินและการว่ายน้ำ

5.3.1.1 เปรียบเทียบกิริยาบินของสัตว์ ในข้อนี้มีการนำไป
เปรียบกับกิริยาบิน (ของสัตว์ทั่วไป ไม่ระบุชื่อ) และกิริยาบินของสัตว์ก้น

ก. เปรียบเทียบกิริยาบิน ดังตอนที่พรรณนาความ-
เร็วของเรือจูล่ง

จีน : 箭到處，射斷徐盛船上蓬索，那蓬墮落下水，其船
便橫。趙雲却教自己船上拽起滿帆，乘順風而去。
其船如飛，追之不及，岸上丁奉喚徐盛船近岸。¹

แปล : แล้วก็ขึ้นเกาทัณฑ์ยิงไปถูกสายลมนั้นเรือซาคกลง โบนั้นก็ตกลงน้ำ เรือก็หัน
ขวางลำไป จูล่งให้ชักใบเรือของตนขึ้น ลมกำลังพัดแรงจัด ก็พาเอาเรือ
แล่นไป เรือจูล่งเหมือนกับบิน จะตามไปย่อมไม่ทัน ฝ่ายเตงฮองอยู่บนฝั่งจึง
ร้องตะโกนให้ชี้แข่งแล่นเรือเข้าฝั่ง

ไทย : ว่าแล้วก็ขึ้นเกาทัณฑ์ยิงไปถูกสายลมนั้นซาคตกลง เรือชี้แข่งก็หันขวางลำไป
จูล่งจึงให้ทหารชักใบ ฝ่ายชี้แข่งนั้นครั้นเห็นเรือเตงฮองมาหันกับออกเนื้อความ
ทั้งปวงให้ฟัง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ
ความเร็วของเรือที่ถูกลมพัดแล่นเร็วเหมือนกับบิน บิน หมายถึงกิริยาที่ไปในอากาศด้วย
กำลังปีกหรือเครื่องยนต์เป็นต้น เช่นนกบิน เครื่องบิน³ และกิริยาบินเป็นกิริยาที่สามารถ
เคลื่อนไหวไต่ด้วยความเร็วสูงกว่ากิริยาอื่น ๆ เช่น เคน วิ่ง ดังนั้นจึงนิยมไปเปรียบ-

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:391.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 970.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 473.

เทียบในความหมายที่เกี่ยวกับความเร็วสูงถึงในตัวอย่างข้างต้น เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่สำคัญ

ข. เปรียบเทียบกิริยาบินของตั๊กแตน ดังตอนที่พรรณนาเกาทัณฑ์ที่เหล่าทหารของเคียวหิมยิงออกไป

จีน : 令後軍疾退。只聽山坡前一聲礮響，箭如飛蝗，只望騎白馬者射來，可憐龐統竟死於亂箭之下。¹

แปล : ว่าแล้วก็สั่งให้กองทหารถอยทัพ พลันได้ยินเสียงม้าร้องขึ้นที่ไหล่เขา แล้วเกาทัณฑ์ราวกับฝูงตั๊กแตนบินก็ถูกระดมยิงมาทางผู้ขี่ม้าสีขาว น่าเสียดายที่ยังต้องต้องถึงแก่ความตายท่ามกลางเกาทัณฑ์ที่ระดมยิงเข้ามาอย่างมากมาย

ไทย : พอทหารเคียวหิมจุกประทัดขึ้นโห่ร้อง ยิงเกาทัณฑ์กระหนาบระดมมาทั้งสองข้างทางก็ถูกยิงทองตกม้าร้องถึงแก่ความตาย²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบลูกเกาทัณฑ์ที่มีจำนวนมากและถูกระดมยิงมาด้วยความเร็วสูงและแรงมากเหมือนกับฝูงตั๊กแตนบิน ตั๊กแตนเป็นแมลงชนิดหนึ่ง มีลำตัวยาว ชายาว กระโดดได้ไกล มีปีกบินได้ มีหลายชนิด³ ตั๊กแตนมักจะบินไปเป็นหมู่เป็นพวกจำนวนมาก ๆ ดังนั้นจึงได้นำไปเปรียบเทียบเทียบกับลูกเกาทัณฑ์ที่ระดมกันยิงเข้ามาอย่างมากมาย เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะนี้ออกไป

5.3.2 เปรียบเทียบกิริยารวายน้ำของปลา ดังตอนที่พรรณนาการเคลื่อนพลของเตงงาย

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:504.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 178.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 333.

จีน : 艾取氈自裹其身，先滾下去。副將有氈衫者裹身滾下，無氈衫者各用繩索束腰，攀木桂樹，魚貫而進。¹

แปล : เองายเอาพรมห่อหุ้มตัวแล้วกลิ้งลงไปก่อน นายทหารชั้นรองที่มีพรมก็ห่อหุ้มตัวแล้วกลิ้งตามลงไป ทหารที่ไม่มีพรมต่างก็ใช้เชือกผูกเอวแล้วเกี่ยวเอาไว้กับต้นไม้ ไต่ลงไปเหมือนกับฝูงปลาที่ว่ายน้ำเรียงตามกันไปทีละตัว

ไทย : ทหารทั้งปวงได้ฟังดังนั้นก็ชวนกันยกไป ครั้นถึงหน้าผาเป็นชะงักก็เอาอาวุธผูกเชือกหย่อนลงไปก่อน แล้วทหารทั้งปวงก็ผูกเชือกห้อยตัวลงมา²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของทหารที่ไต่ลงไปทีละคน ๆ เหมือนกับฝูงปลาที่ว่ายน้ำเรียงตามกันไปทีละตัว เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และต้องการให้การดำเนินเรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

5.3.2 เปรียบเทียบบางส่วนของสัตว์ ความเปรียบในข้อนี้จะเป็นความเปรียบที่นำไปเปรียบกับบางส่วนของสัตว์ ซึ่งอาจจะเป็นอวัยวะส่วนต่าง ๆ เช่น ตา คาง แขน ห่อง เอว หรือเป็นส่วนอื่น ๆ ในร่างกายสัตว์ เช่น ขน หนวด เขา และกระดูก หรืออาจหมายถึงร่างกายของสัตว์ก็ได้

5.3.2.1 เปรียบเทียบกับตาเสือ คังตอนที่พรรณาน้ำตาของขุนคำขณะที่โกรธ

จีน : 操大怒，收瑛下獄問之。瑛虎目虬髯，只是大馬曹操欺君奸賊。³

แปล : โจโจโกรธนัก ให้เอาตัวขุนคำไปจำคุกไว้สอบสวน ขุนคำทำตาค้าง เสือหนวด ยุ่งเหยิง แล้วคำโจโจว่าเป็นโจรกบฏก่อกบฏดิน

¹Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:938.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1038.

³Lo Guan-zhōng, Sān-guo yan-yi, 2:549.

ไทย : โจโฉได้ฟังดังนั้นก็สั่งให้เอาตัวขุนคำไปจำคุกไว้ ขุนคำมีใจเจ็บแค้นคำโจโฉ เป็นข้อหยามชู้ต่าง ๆ ทุกเวลา¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ แวตาศที่คู่ร้ายและโกรธเคืองของตัวละครว่าเหมือนกับตาของเสือ เสือเป็นสัตว์ที่มีความคู่ร้าย ดวงตาของเสือแดงไว้ด้วยขนานากตัวและคู่ร้ายจึงได้นำไปเปรียบกับแวตาศของตัวละครที่กำลังมีความโกรธแค้น มองดูแล้วทำให้รู้สึกวุ่นวายและคู่ร้าย เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แปลต้องการให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วจึงได้ตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไป

5.3.2.2 เปรียบเทียบกับศีรษะเสือดาว คางนกงางแอน หนวดเสือกังตอนที่พรรณนาใบหน้าของเตียวหุย

จีน : 一彪軍掩到，大喝：『老賊休走！我等的你恰好！』嚴顏狂回頭看時為首一員大將，豹頭環眼，燕領虎鬚，使大入矛，騎深烏馬，乃是張飛。²

แปล : มีทหารกองหนึ่งรุกเข้ามา แล้วตะโกนด้วยเสียงอันดังว่า "อ้ายโจรเจ้า มีงอยากหนี กูมากอยมึงอยู่นานแล้ว" เจียมหงันเหลียวหลังมาดู เห็นนายทหารคนหนึ่งศีรษะเหมือนเสือดาว ตากลม คางนกงางแอน หนวดเสือกัง ถือดอกยาวแปดจั้ง ซี่มำคำ เขาคือเตียวหุย

ไทย : ขณะนั้นเตียวหุยซึกมำเสียวมาข้างหลังเจียมหงัน ร้องทวาดขึ้นว่า อ้ายศัตรูเจ้าที่นี้จะหนีกูที่ไหนจะพ้น เจียมหงันไคยินเสียงเหลียวหลังมาดูเห็นเตียวหุยก็ตกใจ³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการพรรณนา ใบหน้าของตัวละคร เปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ คือ เปรียบเทียบว่าศีรษะกลมใหญ่เหมือนหัวเสือดาว คางแหลมเหมือนกับคางนกงางแอน หนวดซี่เหมือนหนวดเสือกัง ความ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 89.

² Ló Guān-zhōng, sān-guó yǎn-yì, 2:509.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 187.

เปรียบคังกล่าวข้างต้นเป็นการนำลักษณะของอวัยวะของคนไปเปรียบเทียบกับอวัยวะของสัตว์ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่มีการ เปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และอาจเป็นเพราะผู้แปลแปลข้อความนี้อย่างสรุปความ จึงตัดรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ออกไป

5.3.2.3 เปรียบเทียบที่ร่างเสือ แขนค่าง ท้องเสือลายพาดกลอน และเอวหมาป่า กังตอนพรรณนารูปร่างของม้าเจียว

จีน : 馬騰、韓遂聯轡而出，指李蒙、王方馬曰：『反國之賊！誰去擒之？』言未絕，只見一位少年將軍，面如冠玉，眼若流星，虎體猿臂，彪腹狼腰，手執長鎗，坐騎駿馬，從陣中飛出。原來那將郎馬騰之子馬超。¹

แปล : ม้าเท่งหันซุยกะตูกบังเหียนม้าออกมาพร้อมกัน ซี้ไปที่ลิบองกับองทอง แล้วคำว่า "อายพวกทรยศกบฏชาติ ผู้ใดจะอาสาไปจับตัวมันมา?" ยังไม่ทันจะขาดคำก็เห็นนายทหารหนุ่มผู้หนึ่ง ใบหน้าคุดมงกุฎหยก ตาคังควงคาวที่ส่องแสง ร่างคังเสือ แขนคังค่าง ท้องคังเสือลายพาดกลอน เอวหมาป่า มือถือง้าวยาว นั่งอยู่บนหลังม้า ควบป็นราวกับออกมาจากกลางทัพ แหละนายทหารผู้นั้นก็คือ ม้าเจียว บุตรม้าเท่งนั่นเอง

ไทย : ม้าเท่งหันซุนจึงร้องว่า อายลิบององทองเป็นศัตรูราชสมบัติ ผู้ใดจะอาสาไปจับมาให้เราได้

ม้าเจียวบุตรม้าเท่งอายลิบแปดปี หน้าคังสี่หยกกิริยาว่องไวรับอาสา แล้วถือหวนซิมม้าฝ่าทหารขึ้นไป²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการพรรณารูปร่างของตัวละคร โดยนำไปเปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ โดยเปรียบเทียบว่ารูปร่างลำสันมีกบินเหมือนกับเสือ แขนยาวเหมือนค่าง ท้องแบนราบเหมือนท้องเสือลาย-

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:75.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 182.

พาคกลอน เอบางเหมือนเออหมาป่า ความเปรียบเหล่านี้เป็นการนำลักษณะรูปร่างของตัวละครไปเปรียบเทียบกับลักษณะรูปร่างของสัตว์ที่คนจีนรู้จักกันทั่วไป เสือเป็นสัตว์ป่าที่มักจะมีรูปร่างลำสันปึกป็นเพราะเป็นสัตว์ที่แข็งแรง คางเป็นสัตว์ที่มีช่วงแขนยาว เสือลายพาคกลอนเป็นสัตว์ที่ปราศเปรียวว่องไวคังนั้นจึงไม่มีหน้าท้อง หมาป่าก็เป็นสัตว์ที่ปราศเปรียวว่องไวเช่นกัน คังนั้นเอวจึงบางและเล็ก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบเหล่านี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.3.2.4 เปรียบเทียบกับร่างเสือ เออหมี คังตอนที่พรรณารูปร่างของซุนเกี๋ยน

จีน : 為首一將，生得廣闊面，虎體熊腰：吳郡富春人也
： 姓孫名堅。¹

แปล : นายทัพผู้หนึ่ง ใบหน้าใหญ่หน้าผากกว้าง ร่างคังเสือ เออคังหมี เป็นชาวอำเภอ
ผู้ซุนเมืองง่อ แซ่ซุน ชื่อเกี๋ยน

ไทย : พอแลไปเห็นทหารพวกหนึ่งยกมาทางตะวันออก แลนายทหารซึ่งยกมานั้นชื่อ
ซุนเกี๋ยน กิริยาเหมือนเสือ หน้าผากใหญ่ยาว เกิด ณ เมืองคองง่อ²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของตัวละครที่แข็งแรงใหญ่โตเหมือนกับร่างของเสือ เปรียบเทียบเออที่ใหญ่เหมือนเออหมี ทั้งเสือและหมีเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่โต คังนั้นจึงนำรูปร่างลักษณะบางส่วนไปเปรียบเทียบกับตัวละครที่มีรูปร่างใหญ่โต เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบที่เปรียบว่าเออคังหมีทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบในลักษณะเช่นนี้ และเปลี่ยนแปลงความเปรียบที่ว่า "ร่างคังเสือ" เป็น "กิริยาเหมือนเสือ" คังในตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ข้อ 3.3.1:5

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:12.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 24.

5.3.2.5 เปรียบเทียบรูปร่างเสือร่างค่าง กังตอนที่จงโฮย

พูดกับเคาหงี

จีน : 會喚許儀曰：『汝乃虎體猿班之將，父子有名，今衆將亦皆保汝，汝可先掛鋒印，領五千馬軍，一步軍逕取漢中。』¹

แปล : จงโฮยพูดกับเคาหงีว่า ท่านเป็นขุนพลร่างเสือ ร่างค่าง บิดาก็มีชื่อเสียง ทุกวันนี้เหล่าทหารก็ศรัทธาในตัวท่านทั้งสิ้น ท่านจงรับตราตั้งเป็นทัพหน้า เอาไว้ คุณทหารมาห้าพัน ทหารราบพันหนึ่งไปตีเอาเมืองฮันต๋งไว้

ไทย : จงโฮยจึงว่าแก่เคาหงีว่า เคาหงีเป็นผู้เป็นบิดาของท่านนั้นก็เป็ทหารฝีมือเข้มแข็ง ครั้งนี้ท่านจงคุมทหารห้าพันเป็นกองหน้าไปแผ้วปราชทางให้ทหารกองทัพเดิน ไปโดยสะดวก²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของตัวละครที่เป็นทหารและมีร่างกายที่แข็งแรงใหญ่โตเหมือนกับเสือและค่าง เสือและค่างเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างแข็งแรงและใหญ่โต ในสมัยโบราณมักต้องการทหารที่มีรูปร่างใหญ่โตและแข็งแรงเพื่อจะไ้มีกำลังไปต่อสู้กับข้าศึกศัตรู เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่นิยมเปรียบเทียบร่างกายที่ใหญ่โตของคนกับเสือและค่าง

5.3.2.6 เปรียบเทียบขนนกยาง กังตอนที่พรรณารูปร่าง

หน้าตาของหมอฮัวโต

จีน : 策見其人：童顏鶴髮，飄然有出世之姿；乃待為上賓。³

แปล : ขุนเช็กเห็นคนผู้นั้นใบหน้าอ่อนสดใส ผมคั่งขนนกยาง ลักษณะคล้ายเทพคา ผู้อยู่เหนือโลก จึงเชิญให้นั่งในที่สูงและปฏิบัติเหมือนหนึ่งแขกผู้สูงเกียรติ

ไทย : ขุนเช็กเห็นฮัวโตรูปงามผมยาว จึงเชิญให้นั่งที่สูง⁴

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:929.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1021.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:127.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 512.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบของตัวละครว่าชาวเหมือนชนของนกยาง นกยางเป็นสัตว์จำพวกนก มีขนสีขาว ขาวยาว จึงใค้นำสีของผมไปเปรียบกับขนของนกยาง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบผมขาวเหมือนขนนกยาง แต่มักจะเปรียบว่าผมขาวเหมือนดอกเลา

5.3.2.7 เปรียบเทียบกับเขากวาง กังตอนพรรณนาการ
ตั้งค่ายของกองขุนเอี่ยน

จีน : 淵令卑衍楊祚分入萬兵屯於遼隧，圍整二十餘里，環繞鹿角，甚是嚴密。¹

แปล : กองขุนเอี่ยนให้เอี่ยนกับเอียวจวแบ่งทหารแปดหมื่นไปที่เลียวซุน ให้ตั้งค่ายและซุกคูรอบเป็นระยะทางยี่สิบสี่ไมล์ เรียงรายค้งเขากวาง การตั้งนี้เป็นความลับสุดยอกค้วย

ไทย : กองขุนเอี่ยนได้ฟังค้งนั้นก็ให้เอี่ยนกับเอียวจวคุมทหารแปดหมื่นออกไปตั้งรับอยู่ที่ตำบลเลียวซุน พันแดนเมืองเซียงเป้ง ปีเอี่ยนเอียวจวก็ยกมาถึงจึงให้ตั้งค่ายมั่นกว้างสองร้อยเส้น แล้วให้ซุกคูรอบตรวจตราทหารให้รักษาไว้มั่นค้ง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ฉบับไทยตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการตั้งค่ายว่ามีรูปร่างคเคี้ยวเหมือนกับเขาของกวาง กวางเป็นสัตว์สี่เท้า มีเขาเป็นกิ่งแขนง และเขาของกวางมักจะไม่เป็นเส้นตรง แต่จะมีลักษณะคเคี้ยวไปมาค้วย จึงใค้นำรูปร่างของค่ายที่เรียงรายคเคี้ยวไปมาไปเปรียบเทียบกับเขาของกวาง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ ผู้แปลจึงเกรงว่าคนไทยอ่านแล้วจะไม่เข้าใจจึงได้ตัดทิ้งไป

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:858.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 870.

5.3.2.8 เปรียบเทียบกับกระดูกนกยาง

คังตอนที่พรรณนา

รูปร่างของสุมาเต็กโซ

จีน : 玄德視其人，松形鶴骨，器宇不凡。慌忙進前施禮衣襟尚濕。¹

แปล : เห็นเต็ก (เล่าปี่) เห็นคนผู้นั้น ร่างกึ่งต้นสนกระดูกกึ่งกระดูกของนกยาง รูปร่างลักษณะคียิ่งนัก จึงรีบเข้าไปคำนับหึ่งที่เสื้อยังเปียกอยู่

ไทย : เล่าปี่เห็นสุมาเต็กโซประกอบไปด้วยรูปร่างดี กิริยามารยาทสูงระวางระไว งามสมควรที่จะเป็นอาจารย์ มีความยินดีนักก็คำนับตามประเพณี สุมาเต็กโซ เห็นเล่าปี่คำนับก็เพราะหึ่งเห็นเสื้อแดงกางเกงเปียกอยู่²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบว่าตัวละครมีกระดูกกึ่งกระดูกนกยาง ซึ่งหมายความว่ารูปร่างของตัวละครนั้นสูงโปร่งเพราะมีกระดูกยาวและตรงเหมือนกับกระดูกของนกยาง นกยางเป็นสัตว์จำพวกนก มีขนสีขาว ขาวยาว ขาของนกยางสั้นขาวมาก จึงทำให้เห็นว่ากระดูกของมันยาวและตรงทำให้ดูแล้วมีลักษณะสูงโปร่ง จึงได้นำไปเปรียบเทียบกับคนที่รูปร่างสูงโปร่ง ในความเชื่อของคนจีนนั้นถือว่านกยางเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์คล้ายเทพมีอายุยืน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคนแล้วทำให้มีความหมายในทำนองว่าเป็นบุคคลที่สูงส่งอีกด้วย เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่มีความเชื่อและการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.3.2.9 เปรียบเทียบกับขนโค คังตอนที่ตั้งลิ้มเปรียบเทียบ

ตัวเองในจดหมายที่เขียนกราบทูลพระเจ้าโจยอย

จีน : 臣知言出必死；而自比於牛之一毛，生既無益死亦無損。³

แปล : ข้าพเจ้าทราบว่กราบทูลออกไปแล้วจะต้องถึงแก่ความตาย แต่ตัวข้าพเจ้า

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:281.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 733.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:854.

ไทย : นั้นเปรียบคังชนเส้นเคียวบนตัวโค อยู่ไปก็ไร้ค่า ตายไปก็ไม่น่าเสียดาย คังลิมซุนนางเห็นคนทั้งปวงได้ความยากลำบากนักจึงทูลพระเจ้าโจยอยว่า อันจะทำการ เมืองเป็นชานานรออยู่ขณะนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าช่างทั้งปวงได้ความลำบากมากนัก ประหนึ่งเกลือกว่าข้าศึกจะยกจู่มา ฝ่ายเมืองเราจะกะเกณฑ์สู้รบไม่ทันก็จะเสียแก่ข้าศึก ขอใ้แห่งการไว้ บำรุงทหารไพร่บ้านเมืองให้พร้อมคึกว่า แม้มีกการสงครามมาจะได้กะเกณฑ์สะดวก¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบความสำคัญของตัวละครว่ามีน้อยมากเหมือนกับชนเส้นเคียวบนตัวโค โคหรือเรียกว่าวัว เป็นสัตว์เลี้ยงสี่เท้าคเื่องขนาดใหญ่ เลี้ยงไว้กินนมและเนื้อ เป็นสัตว์ที่มีขนตลอดตัว คังนั้นบนตัวโคจึงมีขนมากมายนับไม่ถ้วน และที่เปรียบว่าเหมือนชนเส้นเคียวบนตัวโคก็มีความหมายว่าไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่มีความเปรียบในลักษณะเช่นนี้

5.3.3 เปรียบเทียบกับสัตว์ทั้งตัว ความเปรียบในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับสุนัข ฆ่า หนู กวางกับเสือ หมู มค ปลา กับนก และเสือกับปลาวาฬ.

5.3.3.1 เปรียบเทียบกับสุนัข คังตอนพรรณนาสภาพของลิฉุยก็
จีน 操親掣寶劍押陣，率衆連夜追殺，剿戮極多，降者不計其數，催、池望西逃命，忙忙似喪家之狗；自知無處容身，只得往山中落草去了。²

แปล : โจโฉถือดาบไปรบรบข้าศึกด้วยตนเอง นำทหารไล่ตามฆ่าฟันทั้งคืน มีคนตายเป็นอันมาก ผู้ที่ยอมจำนนก็มีเป็นอันมาก ลิฉุยก็หนีไปทางตะวันตก เกลียดไป เหมือนสุนัขที่เจ้าของบ้านตายลง รู้ตัวอยู่ว่าไม่มีที่พักพิงอาศัย ได้แต่ไปเที่ยวซ่อนอยู่ในป่าในเขา.

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 865.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 109.

ไทย : โจโฉเห็นดังนั้นก็ขับม้าว่ากระบี่ไล่ตามฆ่าพันทหารทั้งปวงไป ฝ่ายทหารลี้ภัย
กุกก็กั๊งอาวุธเสียมมาเข้าช่วยโจโฉสิ้น แต่ลี้ภัยกุกก็นับฆ่าหนีตามกันไป
ซ่อนอยู่ในซอกเขาแห่งหนึ่ง โจโฉก็คุมทหารกลับมาตั้งอยู่นอกเมือง¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการ เปรียบ-
เทียบตัวละครที่มีสภาพไร้ที่พึ่งพิง ต้องหนีเตลิดไปเหมือนสุนัขที่เจ้าของบ้านตายไป
สุนัข เป็นสัตว์เลี้ยงชนิดหนึ่ง มีสี่เท้า เลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงดังนั้น
จึงมีเจ้าของบ้านที่เลี้ยงมันไว้เพื่อไว้เฝ้าบ้าน เมื่อเจ้าของบ้านที่เลี้ยงตายแล้วสุนัขนั้น
ก็ไม่มีคนดูแลให้อาหาร และให้ที่พำนักอาศัย จำเป็นต้องร่อนเร่หนีเตลิดไป จึงนำไป
เปรียบกับตัวละครที่ไม่มีที่พึ่งพิงและต้องหนีเตลิดไป เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้
คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการ เปรียบเทียบใน
ลักษณะเช่นนี้

5.3.3.2 เปรียบเทียบกับม้า กังตอนที่เกียงอุยพุดกับปิสุย

จีน : 維曰：『不然人生如白駒過隙，似此遷延歲月，何日恢復中原乎？』²

แปล : เกียงอุยพุดว่า "ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยอันชีวิตคนเรานั้นเหมือนม้าขาวกระโจน
ลอคหว่ง วันเวลาผ่านไปหากกรรไกรยึกเยื่อเช่นนี้เมื่อไรจะได้ที่ราบภาคกลาง
เล่า"

ไทย : เกียงอุยจึงว่าท่านว่าทั้งนี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย วันคืนปีเดือนล่วงไปไม่หยุด
เลยจะคอยทำให้ไค้ก็ก็จะแก่เสียเปล่า เมื่อไรจะได้ที่เล่าจึงจะยกไป³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการ เปรียบ-
เทียบระยะเวลาที่ผ่านไปรวดเร็วเหมือนกับม้าขาวกระโจนลอคหว่ง 白駒過隙
(Bái jū guò xì) แปลว่า ม้าขาวกระโจนลอคหว่ง ในภาษาจีนใช้เป็นสำนวน

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 230.

²Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:871.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 904.

หมายความว่า ระยะเวลาที่ผ่านไปอย่างรวดเร็ว การที่นำไปเปรียบเทียบกับกิริยาของม้าที่ลอคหว่าง เพราะห้วงเป็นเครื่องคล้องหรือของที่เป็นวง ที่มีลักษณะบาง ๆ คังนั้นม้าจึงสามารถกระโจนลอคได้ในเวลาอันรวดเร็ว จึงได้นำไปเปรียบกับระยะเวลาที่ผ่านไปอย่างรวดเร็ว เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้ ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

นอกจากมีการเปรียบเทียบกับสุนัขและม้าในข้อ 5.3.3.1 และ 5.3.3.2 ยังพบว่าการเปรียบเทียบทั้งสุนัขและม้าในข้อความเคียว คังตอนที่กวนอูพูดกับโจโฉ

จีน : 雲長聞言，進曰：『關某願施犬馬之勞，破汝南賊寇。』¹

แปล : กวนอูได้ฟังคังนั้นก็เข้าไปพูดว่า "ข้าพเจ้ากวนอูจะขออาสาเป็นแรงงานหมาและม้า ไปปราบปรามโจรยี่หล่าให้ราบคาบ"

ไทย : กวนอูรู้เหตุคังนั้นจึงว่าแก่โจโฉว่า ซึ่งพวกโจรทำหยาบช้าคังนี้ ข้าพเจ้าจะขออาสาไปปราบปรามให้ราบคาบลงไ้²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือนเป็นแรงงานหมาและม้า 犬馬之勞 quǎn mǎ zhī lǎo แปลว่า แรงงานหรือผละกำลังของหมาและม้า ในภาษาจีนใช้เป็นส่วนนหมายควมว่า เป็นผู้รับใช้ การที่นำไปเปรียบกับผละกำลังของหมาและม้าก็เพราะว่าคนจีนในสมัยโบราณเลี้ยงหมาและม้าไว้ใช้งาน จึงได้นำคนรับใช้ไปเปรียบเทียบกับแรงงานของหมาและม้า เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไปเพราะในภาษาไทยไม่ใช้ความเปรียบในลักษณะนี้

5.3.3.3 เปรียบเทียบกับหนู คังตอนที่บรรยายท่าทางของลิฉุย

จีน : 李傕抱頭鼠竄，回見董卓，說孫堅如此無禮，卓怒，問李儒。³

¹Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:209.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 532.

³Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:44.

แปล : ลินขุนั้นคงหนูซุกหัวเข้ารูกลับไปรายงานตั้งโต๊ะว่าขุนเกินทุกจาไม่มีมารยาท
ตั้งโต๊ะก็โกรธ ใตถามแกลึยว่า

ไทย : ลินขุนได้ฟังก็ตกใจกลัว ก็ลาขุนเกินรีบกลับเข้าไปบอกแก่ตั้งโต๊ะ ตั้งโต๊ะแจ้ง
ดังนั้นก็โกรธ จึงปรึกษาแกลึยว่า¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคิดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ
กิริยาของตัวละครที่ตกใจกลัวเหมือนหนูซุกหัวเข้ารู 抱頭鼠竄 Bào tóu
shǔ cuàn แปลว่า หนูซุกหัวเข้ารู ในภาษาจีนใช้เป็นสำนวนหมายความถึง
การหนีเพราะตกใจกลัวมาก การที่นำไปเปรียบเทียบกับหนูซุกหัวหนีเข้ารู ก็เพราะว่า
หนูเป็นสัตว์เล็กที่มีความฉลาดและตกใจกลัวได้ง่าย หากหนูตกใจมันจะวิ่งเข้ารูอย่าง
รวดเร็วในทันทีทันใดนั้น ที่เป็นดังนี้เพราะหนูเป็นสัตว์เล็กซึ่งอาจถูกทำร้ายได้ง่าย
ดังนั้นมันจึงต้องรีบหนีเอาตัวรอดไว้อก่อน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป
เพราะในภาษาไทยไม่มีการ เปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.3.3.4 เปรียบเทียบกับกวางและเสือ กังตอนที่เล่าปีที่พบกับ
อ้วนเสี้ยว

จีน : 玄德曰：『明公前欲用之，吾故召之。今何又欲殺
之耶？且顏良，文醜比之二鹿耳，雲長乃一虎也。
失二鹿而得一虎，何恨之有？』²

แปล : เห็นเด็ก (เล่าปี่) พูดว่า "เดิมท่านจะใคร่ได้กวนอูมาไว้ใช้ ข้าพเจ้าจึงได้
เรียกตัวมา บัดนี้โฉนท่านจึงคิดจะฆ่าเขาเสียเล่า อันมันเหลือยกับขุนตัวนั้น
เปรียบเหมือนกวางสองตัว ส่วนกวนอูนั้นเปรียบเหมือนเสือตัวหนึ่ง เสียกวาง
ไปสองตัวได้เสือมาตัวหนึ่งมีอะไรจะต้องเสียกายหรือ"

ไทย : เล่าปี่จึงตอบว่า เดิมท่านว่ากับข้าพเจ้าว่า จะใคร่ได้กวนอูมาไว้เป็นกำลัง
ข้าพเจ้าจึงแต่งหนังสือให้ไปดึงกวนอู กวนอูก็มีความยินดีเหตุไฉนท่านจะฆ่ากวนอู

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 101.

²Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:228.

เสียเล่า¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบตัวละครที่ไม่มีความสำคัญ ไม่มีความสามารถเหมือนกับกวาง และเปรียบเทียบกับตัวละครที่มีความสำคัญและมีความสามารถเหมือนกับเสือ กวางเป็นสัตว์ที่เข้าจำพวกเนื้อที่อ่อนแอมักจะถูกจับมาเป็นอาหาร จึงมักจะนำมาเปรียบกับตัวละครที่ไม่มีความสำคัญและไม่สามารถ เสือเป็นสัตว์ที่ร้าย มีความกล้าหาญ เข้มแข็ง และมีความสามารถ จึงมักจะนำมาเปรียบเทียบกับตัวละครที่มีความสำคัญมากหรือมีความสามารถสูง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป

5.3.3.5 เปรียบเทียบกับหมี คังตอนที่เจียวก้านพุกกับจิวยี่

จีน : 幹曰：『真熊虎之士也。』²

แปล : เจียวก้านพุกว่า "สมเป็นทหารหมีทหารเสือจริง ๆ"

ไทย : เจียวก้านจึงตอบว่า เราไค่ยีนกิตติศักดิ์เขาเลื่องลืออยู่ว่า ทหารเมืองกังตั๋งนี้มีเป็นอันมาก แล้วประกอบด้วยฝีมือกล้าหาญในการสงคราม เรามาเห็นวันนี้ก็เข้มข้มเหมือนหนึ่งทหารเสือสมกับคำเลื่องลือ ควรที่จะทำการสงคราม³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบทหารที่มีความแข็งแรงและเข้มแข็งเหมือนกับทหารหมี ในสำนวนจีนนั้นมักจะเปรียบเทียบทหารที่กล้าหาญเหมือนกับเสือ และเปรียบเทียบทหารที่แข็งแรงเหมือนหมี ที่เปรียบเทียบว่าแข็งแรงเหมือนหมีนั้นเป็นเพราะว่าหมีเป็นสัตว์ใหญ่ที่มีความแข็งแรงและเข้มแข็งมาก ในภาษาไทยมีแต่สำนวนว่าทหารเสือ ซึ่งหมายถึงทหารที่มีความกล้าหาญเช่นกัน ผู้แปลจึงได้คัดความเปรียบว่าทหารหมีทิ้งไป คงไว้แต่ความเปรียบว่าทหารเสือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีความเปรียบนี้จึงเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1... , หน้า 579.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:364.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1... , หน้า 913.

5.3.3.6 เปรียบเทียบกับมด กังตอนที่พรรณนาเรือของเล่ากั

จีน : 正說之間，忽見江南岸戰鼓大鳴，舟船如蟻，順風揚帆而來。玄德大驚。船來至近，只見一人白袍銀鎧，立於船頭上大呼曰：『叔父別來無恙！小姪得罪！』玄德視之，乃劉琦也。

แปล : ขณะที่ทุกคนอยู่นั้น พลันเสียงกลองรบก็ดังสนั่นขึ้นที่ข้างปากไตของแม่น้ำ แล้วก็เห็นกองทัพเรือเหมือนมด กางใบแล่นมาตามกระแสลม เล่าปี่ตกใจยิ่งนัก ครั้นเรือแล่นเข้ามาใกล้จึงแลเห็นผู้หนึ่งใส่เสื้อสีขาวแลเกราะเงินยืนอยู่ที่หัวเรือพุกควยเสียงอันดังว่า "ท่านอาดังแต่จากกันมาท่านสบายดีหรือ หลานสมควรไ้รับโทษ" เล่าปี่มองไปจึงเห็นว่าเป็นเล่ากันั่นเอง

ไทย : แลเมื่อเล่าปี่พุกกันกับกวนอูอยู่นั้น พอเล่ากัยกกองทัพเรือมาข้างปากตะวันตก เล่าปี่ได้ยินเสียงโห่ก็ตกใจ จึงแลเห็นนายเรือแต่งตัวใส่เสื้อโปกสีระหะควย ผ่าซาวก็สังเกตไ้ว่าเป็นเล่ากั²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการเคลื่อนกองทัพเรือที่มีจำนวนมากมายเหมือนมด เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบเทียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้การดำเนินเรื่องรวบเร็วขึ้นจึงตัดรายละเอียดที่เป็นการพรรณนาออกไป ในภาษาไทยก็มีการเปรียบเทียบจำนวนมากมายว่าเหมือนมดเช่นกัน เช่นเปรียบเทียบคนจำนวนมากมายและอยู่ในที่เดียวกันว่า "คนอย่างกับมด"

5.3.3.8 เปรียบเทียบกับเสือและปลาวาฬ กังตอนที่ทหารปรึกษากัน

จีน : 江北百萬之衆，虎踞鯨吞，不爭都督如此，倘曹兵一至，如奈何。³

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:338.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 856.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:389.

แปล : ทางฝ่ายเหนือมีทหารถึงร้อยหมื่น ท่าท่าตั้งเลือกกระโจมตะครุบเหยื่อ ปลาฉลาม
อ้าปากจะสูบกินเหยื่อ ไม่นึกเลยว่าแม่ทัพของเราจะมาเป็นเช่นนี้ ถ้าใจโจ
ยกทัพมาจะทำประการใด

ไทย : ครั้งนี้จิวอี้เป็นแม่ทัพออกมาช่วยอยู่ แม่โจโจรก็จะยกมารบ เราก็จะได้รับ
ความซัดสน¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ
ท่าทีของข้าศึกที่มีกำลังมากแล้วเตรียมจะเข้าโจมตีเหมือนกับเลือกท่าจะตะครุบเหยื่อ
หรือเหมือนกับปลาฉลามอ้าปากจะสูบกินเหยื่อ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความ
เปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบเช่นนี้ และในประเทศ
ไทยก็ไม่มีปลาฉลาม ผู้แปลจึงเกรงว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจ ปลาฉลามเป็นสัตว์เลื้อยลูก
ควายนม อยู่ในเขตน่านและแถบทะเลลึก เช่นในทะเลทางตอนเหนือของประเทศจีน

5.3.3.7 เปรียบเทียบกับปลาและนก กังตอนที่พรรณนาความงาม
ของนางไต้เกี้ยวและเสียวเกี้ยว

จีน : 久聞江東喬公有二女，長曰大喬，次日小喬，有
沈魚落雁之容，閉月羞花之貌。²

แปล : ไต้ยืนมานานแล้วว่าเจียวกงที่อยู่ ณ เมืองกังตั๋งมีบุตรหญิงสองคน คนโตชื่อ
ไต้เกี้ยว คนที่สองชื่อเสียวเกี้ยว มีความงามมากเมื่อไปคุปปลา ปลาก็ค้ำน้ำ
หนีหาย ไป กุงก ๆ ก็ตกลงมา กุงจันทร์ ๆ ก็ปิดหน้า กุงอกไม้ ๆ ก็อายน ไป

ไทย : แล้วรู้ว่านางเจียวก๊กโล่ อยู่ ณ เมืองกังตั๋ง มีบุตรหญิงสองคน งามหาหญิงใด
เสมอมิได้³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ
ความงามของตัวละครว่างามมาก ขนาดไปคุปปลา ปลาก็อายนน้ำหนี กุงก ๆ ก็ตกลงมา

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 963.

²Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:352.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 896.

ดูจันทร์ ๆ ก็อายบิคหน้า กูกอกไม้ ๆ ก็อายหุบไป 洗魚落雁，閉月羞花
(chén yú luò yàn, bì yuè xiū huā) แปลว่า ปลาจมน นกตก จันทร์บิค
คอกไม้อาย ไซ้เป็นส่วนวนสำหรับพรรณนาผู้หญิงที่มีความงามมาก ขนาดที่ปลาเห็นก็
อายค่าน้ำหนีหายไป นกเห็นนกก็ตลิ่งจนบินตกลงมา พระจันทร์เห็นก็อายบิคหน้า
คอกไม้เห็นก็อายหุบไป เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตีความเปรียบนี้ออกไปเพราะ
ในภาษาไทยสมัยนั้นไม่นิยมเปรียบความงามของหญิงในลักษณะเช่นนี้

5.4 เปรียบเทียบกับคน

การเปรียบเทียบกับคนมีหลายลักษณะได้แก่ เปรียบเทียบกับอวัยวะของคน
เปรียบเทียบกับความเชื่อของคน และเปรียบเทียบกับบุคคล

5.4.1 เปรียบเทียบอวัยวะของคน ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบ
กับคอหอย ดังตอนที่เตงงายพุกกับสุมาปอง

จีน : 艾曰：『可盡撤此處之兵，分為兩路去救洮陽。二
十五里，有侯河小城，乃洮陽咽喉之地，公引一
軍伏於洮陽，偃旗息鼓，大開四門，如此如此而
行；我却引一軍伏侯河——必獲大勝也。』¹

แปล : เตงงายพุกว่า เราควรทิ้งค่ายแห่งนี้เสีย แล้วยกทัพเป็นสองทางไปช่วยเมือง
เตียวเจียง ห่างจากเมืองเตียวเจียงยี่สิบห้าลี้ มีเมืองเล็ก ๆ ชื่อเฮาโหลอัน
เป็นเสมือนคอหอยของเมืองเตียวเจียง ท่านนำทหารไปตั้งกองชุมนุมอยู่เมือง
เตียวเจียงแล้วเก็บธงแลพักเสียงกลองไว้ให้เปิดประตูไว้ทั้งสี่ด้าน จงไปทำ
การ เช่นว่านี้ ส่วนข้าพเจ้าจะนำทหารไปตั้งชุมนุมอยู่เมืองเฮาโหล ก็จะได้ชัยชนะ
เป็นมั่นคง

ไทย : เตงงายจึงว่า เราคิดอุบายไว้แล้ว ท่านจงยกไปตั้งกองชุมนุมอยู่เมืองเตียวเจียง
แล้วให้ลมธงซึ่งปักสำหรับเมืองลงเสีย ทั้งกลองแลแตรก็อย่าให้ตี ให้เปิดประตู
ทั้งสี่ด้าน แล้วตอนครู่ในเมืองให้ออกไปอยู่นอกเมือง ถ้าเห็นข้าศึกมาแล้วก็ให้

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:923.

วังหนี่เอาศักรอก ข้าศึกก็จะมีน้ำใจสำคัญว่าเมืองเป่ล่าไม่มีคนก็จะทรูกันเข้า
ในเมือง ท่านจึงตีกระหน่ำหลังเข้ามา ข้าศึกไม่รู้ตัวก็จะได้ชัยชนะเป็นมั่นคง
อันตัวเรานี้จะยกไปตั้งสัถย์อยู่เมืองเฮาโห่ท่านจะเห็นประการใด¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบความสำคัญของเมืองเฮาโห่ว่ามีความสำคัญเหมือนกับคอกของเมืองเตี้ยวเจียง
คอก หมายถึงอวัยวะที่เป็นส่วนหนึ่งของคอตรงเหนือลูกกระเดือกขึ้นมา และมักถือว่า
อวัยวะส่วนนี้เป็นอวัยวะที่สำคัญส่วนหนึ่งของคนเรา เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัด
ความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้
และอาจเป็นเพราะการแปลเรื่องนี้เป็นการแปลแบบสรุปความ จึงได้คัดรายละเอียดที่
ไม่สำคัญออกไป

5.4.2 เปรียบเทียบกับความเชื่อของคน ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบ
กับหยินและหยาง ดังข้อความในจดหมายขงเบ้งถึงโจจิ้น

จีน : 切謂夫為將者：能去能就，能柔能剛，能進能退，
能弱能強，不動如山岳，難知如陰陽；無窮如天地²
，充實如太倉；浩渺如四海，眩曜如三光。

แปล : โบราณว่าไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้น ต้องนำได้ตามได้ ถอนปรนได้ เอาชนะได้
รุกได้ถอยได้ อ่อนได้แข็งได้ ไม่สิ้นคลอนดังภูเขา ยากที่จะหยั่งรู้ได้คั้งหยินแฉ
หยาง มีมีที่สิ้นสุดคั้งฟ้าแลดิน (ความรู้) เต็มเปี่ยมคั้งฉางหลวง กว้างขวาง
คั้งทะเลสี สว่างไสวคั้งแสงทั้งสาม

ไทย : ค่ายโบราณท่านว่าไว้แต่ก่อนมาว่า ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพถือพลทหารไปทำการ
สงครามนั้น ให้พึงรู้ลักษณะในกลศึกจงทุกประการ อนึ่งให้มีสติปัญญา³ถอนปรน
แก้ไขเอาชนะเป็นต้น³

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1009.

²Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:810.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 788.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบบุคลิกที่แม่ทัพที่ใครควรจะมีคือต้องเป็นคนที่เข้าใจไค่ยากหรือลึกซึ้ง เหมือนกับหยินและหยาง (陰陽, yīn yáng) หยินหยาง หมายถึงความเชื่ออย่างหนึ่งในปรัชญาจีน หยินเป็นสัญลักษณ์แทนความมืด ความอ่อนแอ เป็นผู้ถูกกระทำและการทำลาย หยางเป็นสัญลักษณ์แทนความสว่าง ความเข้มแข็ง ผู้กระทำ และการสร้างสรรค์ หยินและหยางเป็นของที่ต้องอยู่คู่กันเสมอ และมักจะนำมาอธิบายว่าสภาพทุกอย่างในโลกมักมี 2 แง่คังเช่นหยินและหยาง หยินและหยางเป็นความเชื่อในปรัชญาจีน คังนั้นจึงเป็นสิ่งที่เข้าใจไค่ยาก หรือมีความลึกซึ้งเกินกว่าที่จะอธิบายได้อย่างชัดเจน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดทอนความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นความเชื่อในปรัชญาของจีนซึ่งคนไทยทั่วไปไม่เข้าใจ

5.4.3 เปรียบเทียบบุคคล การเปรียบเทียบบุคคลในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไป และบุคคลในประวัติศาสตร์

5.4.3.1 เปรียบเทียบบุคคลทั่วไป ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับคนตาบอด และคนคิดป่ายชายศีรษะตัวเอง

ก. เปรียบเทียบกับคนตาบอด คังตอนที่เล่าปีพูดกับซีซี

จีน : 玄德踴躍曰：『今日方知伏龍，鳳雛之語。何期大賢只在目前。非先生言，備有眼如盲也！』¹

แปล : เตียนเต็ก (เล่าปี) คือใจยิ่งนักพูดว่า "วันนี้เพิ่งได้ทราบเรื่องของฮกหลงกับฮองชู คนที่อยู่ข้างหน้าตัวเองยังหารู้ไม่ หากท่านไม่บอกให้ข้าพเจ้าเล่าปีก็เหมือนคนตาบอด (มีดวงตาก็เหมือนบอดสนิท)

ไทย : เล่าปีได้ฟังดังนั้นก็มีความยินดี คมมือหัวเราะแล้วพูดว่า คนที่อยู่ในที่ใกล้เหมือนจะปรากฏอยู่กับตาของเราหารู้ไม่ หากตัวท่านมาชี้แจงบอกให้ เราจึงรู้แจ้งว่าฮกหลงของชูอยู่ค่าบลนี้²

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:292.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 761.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลได้คัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีความรู้เหมือนคนตาบอด คนตาบอดจะเป็นคนที่มีโลกมืดไม่เห็นอะไรในโลกนี้เลย ดังนั้นจึงไม่มีความรู้ หรือไม่มีความสามารถบางอย่างเหมือนคนที่มีความปกติ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบในลักษณะเช่นนี้ และอาจจะต้องการให้การดำเนินเรื่องดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว

ข. คนตีคป่ายขายศิระหะตัวเอง คังตอนที่กวนอูพบกับ

โจโฉ

จีน : 關公拳目一望，謂操曰：『吾觀顏良，如插標賣首耳！』操曰：『未可輕視。』¹

แปล : กวนอูมองไปข้างหน้าแล้วพบกับโจโฉว่า "ข้าพเจ้าเห็นว่าจันเหลียงเป็นเหมือนคนตีคป่ายขายศิระหะตัวเอง" โจโฉพูดว่า "อย่าเพิ่งดูถูกเขา"

ไทย : กวนอูจึงว่าจันเหลียงคนนี้หรือข้าพเจ้าพอจะสู้ได้อยู่ ท่านอย่าวิตกเลย ข้าพเจ้าจะตีคศิระหะจันเหลียงมาให้ท่านจงได้ โจโฉจึงว่าแก่กวนอูว่า ท่านอย่าเพ่อประมาทหุมนันจันเหลียงก่อน²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีความสามารถ และยังออกมาต่อสู้กับคนที่มีความสามารถเหมือนกับคนตีคป่ายขายศิระหะตัวเอง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.4.3.2 เปรียบเทียบบุคคลในประวัติศาสตร์ ความเปรียบในฉบับจีนที่นำไปเปรียบเทียบกับบุคคลในประวัติศาสตร์นั้น เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลคัดออกไปแทบทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยโดยทั่วไปจะไม่ทราบรายละเอียดของเหตุการณ์และบุคคลในเหตุการณ์นั้น ๆ ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับบุคคลใน

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:205.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 830.

ประวัติศาสตร์ที่ผู้แปลคัดออกไปมี เช่น

ก. เปรียบเทียบโจวหย่าฟู กังตอนที่โจโจฉมซิทหลง

จีน : 標大喜曰：『徐將軍真有周亞夫之風矣！』遂封徐晃為平南將軍，同夏侯尚守襄陽，以遇關公之師。¹

แปล : โจโจคือโจอิงนักพูดว่า "แม่ทัพซิทหลงเป็นเหมือนโจวหย่าฟูจริง ๆ แล้วตั้งให้ซิทหลงเป็นขุนพลสำหรับปราบข้าศึกทิศใต้ ให้อยู่รักษาเมืองชงหยงกับแฉหัวซง สำหรับจะได้ต้านทานกวนอู

ไทย : พระเจ้าวุยฮ่องเห็นก็ศพระทัย จึงตั้งให้ซิทหลงเป็นทหารเอกสำหรับปราบข้าศึกทิศใต้ จึงให้แฉหัวซงซึ่งอยู่รักษาเมืองชงหยงกับซิทหลง สำหรับจะได้ต้านทานกวนอู²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถเหมือนกับโจวหย่าฟู โจวหย่าฟู เป็นทหารฝีมือเอกในสมัยฮั่นตะวันตก เป็นคนมีฝีมือยอดเยี่ยมในการปกครองทหาร³ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไปทั้งนี้เพราะคนไทยไม่รู้จักโจวหย่าฟู ผู้แปลเกรงว่าคนไทยจะอ่านแล้วไม่เข้าใจจึงได้คัดความเปรียบนี้ออกไป

ข. เปรียบเทียบทหารเอกทั้งห้าในสมัยโบราณ

กังตอนที่ตั้งเจียวทูกกับโจโจ

จีน : 昭曰：『明公興義兵以陳暴亂，入朝佐天子，此五霸之功也。但諸將人殊意異，未必服從。今若留此，有恐不便。惟移駕幸許都為上策。』⁴

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:610.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 415.

³ วรรณไว ทิชโนทัย, สามก๊กฉบับแปลใหม่ เล่ม 3 (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์, 2521), หน้า 2597.

⁴ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:109-110.

แปล : คังเจียวพูดว่า ท่านยกกองทัพอาสาเข้ามาปราบการจลาจล เข้าเฝ้าเพื่อ
ช่วยเหลือองค์พระมหากษัตริย์ การทั้งนี้เป็นเหมือนความชอบของทหารเอก
ทั้งห้าในสมัยโบราณ แต่นายทหารทั้งปวงนั้นต่างจิตต่างใจอยู่ ไม่น่าจะ
ยอมร่วมค้ำย หากยังจะอยู่ที่นี้ต่อไป เกรงว่าจะไม่สะดวก ทางที่ดีขอให้
เชิญเสด็จพระเจ้าแผ่นดินไปประทับอยู่ ณ เมืองฮูโต

ไทย : คังเจียวจึงทอมว่า ท่านยกทหารเข้ามากำจัดลัทธิก๊กนั้น พระเจ้าแผ่นดิน
แลขุนนางทั้งปวงก็คอยมีความสุขขึ้นเพราะท่าน บัดนี้ท่านจะทำนุบำรุงแผ่นดิน
แลรักษาพระเจ้าแผ่นดินสืบไปค้ำยความสุขจริตนั้น ความชอบของท่านก็จะมี
ยิ่งขึ้นไปเป็นอันมาก แต่จะตกแต่งค่ายคูประตูหอรบในเมืองลกเอียงให้สมบูรณ์
ขึ้นนั้น ข้าพเจ้าเห็นชักสนอยู่ค้ำยขุนนางแลราษฎรทั้งปวงยังมีไค้กั้งตัวไค้
เพราะชักสนข้าวปลาอาหารแล้วเกลือกจะมีราชการสงครามมากก็จะลำบาก
แก่ทหารท่าน ขอให้เชิญเสด็จพระเจ้าแผ่นดินไปตั้งอยู่ ณ เมืองฮูโต¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบความดีความชอบของตัวละครที่สามารถทำงานช่วยพระมหากษัตริย์ได้สำเร็จ
เหมือนกับความดีความชอบของทหารเอกทั้งห้าในสมัยโบราณ ทหารเอกทั้งห้าคนนี้
หมายถึงทหารที่มีอำนาจอยู่ในสมัยชุนชิว คือ ฉีเหิงกง จินเหวินกง ฉินมู่กง ช่งเซียงกง
และฉูจ้วงออง ทหารทั้งห้าคนนี้มีความจงรักภักดีต่อราชวงศ์โจวและช่วยเป็นกำลัง
ในการแผ่อำนาจให้กว้างขวางออกไป² เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบ
นี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยไม่รู้จักทหารเอกห้าคนนี้ ผู้แปลเกรงว่าคนไทยจะไม่
เข้าใจเนื้อเรื่องจึงได้คัดทิ้งไป

ค. เปรียบเทียบกับ Fán Chēng คังตอนที่โจโจ

ชมคาเหตุ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 273.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:116.

จีน : 曹操撫諸褚之背曰：『子真吾之樊噲也！』¹

แปล : โจโฉลูบหลังเคาหูแล้วพูดว่า "ท่านเป็น Fán Chēng ของข้าโคยแท้"

ไทย : โจโฉก็มีความยินดีจึงเอามือลูบหลังเคาหู แล้วสรรเสริญว่าท่านมีฝีมือสมเป็นทหารเอก²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่มีความสามารถเหมือนกับ Fán Chēng คน ๆ นี้เป็นทหารเอกที่มีความสามารถของพระเจ้าเล่าปings ในสมัยนั้น เคยช่วยให้พระเจ้าเล่าปings พ้นภัยหลายครั้ง³ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคนไทยไม่รู้จัก Fán Chēng

ง. เปรียบเทียบกับเซี่ยงอี่ คังตอนที่โลซกพูดคุยกับ

ขุนกวน

จีน : 肅曰：『昔漢高祖欲尊事義帝而不獲者，以項羽為害也，今之曹操可以項羽，將軍何由得為桓文乎？』⁴

แปล : โลซกพูดว่า "ในสมัยก่อนพระเจ้าฮั่นโกโจตั้งพระหัยจะยกย่องและช่วยเหลือพระเจ้าอี่ตี้ แต่ทำไมโค้วหยมีเซี่ยงอี่คอยขัดขวางอยู่ ทุกวันนี้โจโฉนั้นเหมือนกับเซี่ยงอี่ แล้วท่านจะทำได้เป็นเจฮวนก่งและจินบุนก่งได้อย่างไร

ไทย : โลซกจึงตอบว่า ท่านคิดหึ่งนี้ก็ชอบอยู่ แต่จะควนทำการใหญ่หลวงกว้างขวางให้เหมือนจินบุนก่งกับเจฮวนก่งนั้นยังไม่ได้⁵

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่คอยขัดขวางไม่ยอมให้คนอื่นได้ตีเหมือนกับเซี่ยงอี่ เซี่ยงอี่เป็นคนในสมัยพระเจ้า

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:109.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 270.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:116.

⁴ Ibid, 1:237.

⁵ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 603.

ฮันโกโจ ซึ่งคอยชักขวางความเจริญของพระเจ้าอู่ตี้ เชียงอู่เป็นคนที่มีนิสัยใจร้อน หุนหันพลันแล่น ไม่รู้จักการใช้คน เชียงอู่ในตอนปลายชีวิตได้คัดลिनใจฆ่าตัวตาย เมื่อ แปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่รู้จัก ประวัติของเชียงอู่

จ. เปรียบเทียบกับเหลียนโป และหมาเยี่ยน

กึ่งตอนที่จูล่งพบกับชงเบ้ง

จีน : 忽帳下一老將，厲聲而進曰：『我雖年邁，尚有廉頗之勇，馬援之雄。此二古人皆不服老，何故不用我耶？』

แปล : ทันใดนั้นมีนายทหารชราคนหนึ่งเดินเข้ามาในค่ายพูดคุยเสียงอันดังว่า "แม้ว่าข้าพเจ้าจะแก่แล้ว แต่ยังคงกล้าหาญอยู่เหมือนกับเหลียนโป และ หมาเยี่ยน คนโบราณสองท่านนี้ท่านไม่ยอมแก่ เหตุใดจึงไม่ใช่ข้าพเจ้าเล่า?"

ไทย : ฝ่ายจูล่งครั้นรู้ว่าชงเบ้งจะยกไปตีเมืองฮูโต่ จึงมาหาชงเบ้งแล้วว่า ตัวข้าพเจ้านี้แก่ก็แต่อายุแลความคิด อันกำลังฝีมือจะรบพุ่งยังกล้าหาญอยู่?

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่สูงอายุแต่ยังมีความกล้าหาญอยู่มากเหมือนกับเหลียนโปและหมาเยี่ยน ทั้งสองคนนี้เป็นนายทหารที่มีความกล้าหาญมาก เหลียนโป 廉頗 เป็นแม่ทัพที่มีชื่อเสียงของแคว้นจ้าว 趙 แต่ถูกก่ดลั่นแก่งและถูกกล่าวหาว่าชราไปจึงไม่รุ่งเรืองเท่าที่ควร³ หมาเยี่ยน 馬援 มีนามว่า เหวินเหยี่ยน เป็นคนมีอุดมการณ์มาตั้งแต่เด็ก ๆ และมักจะบอกกับใครต่อใครว่า "ลูกผู้ชายต้องมีอุดมการณ์ และตายในสนามรบ" และในที่สุด

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:736.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 654.

³ Zhōngguó rénmíng dàcídiǎn 中國人名大辭典

พจนานุกรมชื่อคนเล่มใหญ่ (Hong Kong : Zhōnghuá shūjù, 1979), p. 1253.

เขาก็ตายในสนามรบจริง ๆ ตามคำพูดของเขา¹ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบเทียบออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยไม่รู้จักเสียญโปและหมาเหียน

5.5 เปรียบเทียบกับธรรมชาติ

การ เปรียบเทียบกับธรรมชาติมีหลายลักษณะได้แก่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเปรียบเทียบกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

5.5.1 เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่นำไปเปรียบในข้อนี้ได้แก่ น้ำ ลีดิน ภูเขา ควงควา หินเหล็ก พระจันทร์กับดาวตก พัดดินและแสงทั้งสาม

5.5.1.1 เปรียบเทียบกับน้ำ ความเปรียบที่นำไปเปรียบกับน้ำมีการนำไปเปรียบกับน้ำในหลายลักษณะเช่นน้ำทั่วไป น้ำไหล กระแสน้ำ น้ำพุ น้ำแข็ง ในข้อนี้ผู้วิจัยยังได้รวมถึงห้วงน้ำไว้ด้วยเช่น แม่น้ำ และทะเล

ก. เปรียบเทียบกับน้ำ คังตอนที่แอสหัวป่าเล่าเรื่องของจงโฮยให้เกียงอูยฟัง

จัน : 霸告曰：『一人見為秘書郎，乃潁川長社人姓鍾，名會，字士季，太傅鍾繇之子，幼有膽智，繇嘗率二子見文帝——會時年七歲，其兄流年八歲——毓見帝惶懼，汗流滿面。帝問毓曰：『卿何以汗？』毓對曰：『戰戰惶惶，汗出如漿。』帝問會曰：『卿何以不汗？』會對曰：『戰戰慄慄，汗不敢出。』帝獨奇之。²

¹Zhōngguó rénmíng dàcídiǎn..., p. 868.

²Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:870.

แปล : แสหัวป่าบอกว่า "มีคน ๆ หนึ่งเป็นอาลักษณ์ เป็นชาวฉางเซอเมืองเองจิ่ว แซ่จ้งชื่อโฮย ชื่อรองว่า ชื่อจี้ เป็นบุตรขุนนางผู้ใหญ่ชื่อจงฮิว เจลี่ยวฉลาด และกล้าหาญมาแต่เด็ก จงฮิวเคยพาบุตรทั้งสองไปเฝ้าพระเจ้ามุนเต้ ขณะนั้นจงโฮยอายุ 7 ขวบ จงยี้คนพี่อายุ 8 ขวบ จงยี้เห็นกษัตริย์ก็ตื่นเต้น จนเหงื่อไหลเต็มใบหน้า กษัตริย์จึงตรัสถามจงยี้ว่า "ทำไมเหงื่อจึงไหล?" จงยี้ตอบว่า "ข้าพเจ้ากลัวจนเหงื่อออกคั่งน้ำ" แล้วกษัตริย์ก็ตรัสถามจงโฮยว่า "ทำไมเหงื่อจึงไม่ไหล" จงโฮยตอบว่า "ข้าพเจ้ากลัวจนเหงื่อไม่กล้าไหล" กษัตริย์จึงเห็นว่าจงโฮยนี้ฉลาดนัก

ไทย : แสหัวป่าบอกว่า คนหนึ่งชื่อจงโฮยบุตรจงฮิวชาวเมืองเองจิ่ว เมื่ออายุได้ เจ็ดขวบบิดาพาไปเฝ้าพระเจ้าโจผี ๆ ให้ว่าเพลงถวายจงโฮยคนนี้ฉลี่ยฉลาดนักก็ว่าเพลงถวายได้ในทันใด พระเจ้าโจผีก็โปรดปราน¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเหงื่อที่ออกมาอย่างมากมายเหมือนกับน้ำ ความเปรียบนี้ในฉบับภาษาไทยไม่ปรากฏคงจะเห็นในตัวอย่าง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยนั้นข้อความที่เกี่ยวกับจงโฮยและจงยี้เมื่อได้เข้าเฝ้ากษัตริย์นั้นไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดที่เป็นการปฏิสนธิระหว่างกษัตริย์กับจงโฮยเลย ที่เป็นคังนี้อาจเป็นเพราะว่าการแปลสามก๊กนี้เป็นการแปลแบบถอดความและเรียบเรียง คังนั้นรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่ใช่แก่นเรื่องสำคัญจึงคัดทิ้งไปบ้าง และในรายละเอียดปลีกย่อยนั้นบางครั้งก็มีความเปรียบแทรกอยู่ด้วย คังนั้นความเปรียบในตอนนั้นจึงถูกคัดออกไปโดยปริยาย

ข. เปรียบเทียบน้ำไหล คังตอนที่พรรณนาการ

พุกจาโตตอบของโจลิด

จีน : 操每以軍國之事問植，植對答如流。²

แปล : ทุกครั้งที่โจโฉถามการสงครามแก่โจลิด โจลิดจะโต้ตอบได้คังน้ำไหล

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 903.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:583.

ไทย : ครั้นนานมาโจโจจึงตามการสงครามแก่โจสิค ๆ ก็บอกได้ทุกประการไม่
ขัดสน¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบการพูดจาโต้ตอบคำถามต่าง ๆ ใค้อย่างคล่องแคล่วเหมือนกับน้ำไหล การที่นำ
ไปเปรียบเทียบน้ำไหลนี้ให้ภาพว่าการโต้ตอบนั้นคล่องแคล่วและไม่ขาดสาย เมื่อแปล
เป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้เนื้อความ
รวบรัดยิ่งขึ้นจึงได้ตัดรายละเอียดต่าง ๆ ที่ไม่สำคัญทิ้งไป ในภาษาไทยมีส่วนว่า
"น้ำไหลไฟดับ" ซึ่งเป็นภาษาปากหรือภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ หมายความว่าเร็วและ
คล่อง (ใช้แก่กริยาพูด²) ซึ่งเป็นส่วนที่ตรงกับในภาษาจีน แต่ผู้เขียนเข้าใจว่าเป็น
ส่วนที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้

ค. เปรียบเทียบกับกระแสน้ำ คังตอนที่พรรณนาการ
รบของกวนหินกับพวกเสเกี๋ยง

จีน : 次早，分兵三路：關興在中，張苞在左，馬岱在
右，三路兵齊進，羌兵陣裏，越吉元師手挽鐵鉏
腰懸寶雕弓，躍馬奮勇而出。關興招三路兵逕進。
忽見羌兵分在兩邊，中央放出鐵車，如潮湧一
般，弓弩一齊驟發。蜀兵大敗：馬岱、張苞兩軍
先退。³

แปล : เช้าวันรุ่งขึ้นก็จัดแบ่งทหารเป็นสามกอง กวนหินเป็นกองกลาง เตียวเป่าเป็น
ปีกซ้าย ม้าต่ายเป็นปีกขวา ทั้งสามทัพให้ยกไปพร้อมกัน ฝ่ายค่ายทหารเสเกี๋ยง
นั้น ออกกีดถือคัมเหล็ก เอวคาดคันเกาทัณฑ์ แล้วขึ้นมาควงไปอย่างกล้าหาญ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 363.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 439.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:756.

กวนหินก็นำทหารสามกองเดินหน้าเข้าไป ทันใดนั้นก็เห็นทหารเสกเกี้ยวแยกออกเป็นสองทาง ตรงกลางปล่อยรถเหล็กออกมาเหมือนกับกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว แล้วอิงเกี้ยวพุ่งออกไปพร้อมกัน ทหารเมืองจ๊กก็พ่ายแพ้กระจัดกระจาย ม้าตายกับเตี๋ยเวปาก็จึงถอยทัพไปก่อน

ไทย : ครั้นเวลาเช้าก็จัดแจงให้ม้าตายเป็นปีกซ้าย เตี๋ยเวปเป็นปีกขวา ตัวกวนหินเป็นกองกลางยกไปค่ายทหารเสกเกี้ยว ออกคึกเห็นดังนั้นก็ให้แยกเกวียนเหล็กออกเป็นสองทาง แล้วขึ้นมารถือม้วนเหล็กออกยื่นหน้าทหาร กวนหินก็ควมม้าออกหน้าพาทหารสามกองไล่รบเข้าไป ออกคึกก็ล่อให้กวนหินกับทหารไล่ถล่มเข้าไป แล้วเอาเกวียนนั้นล้อมเข้าไว้ เตี๋ยเวปกับม้าตายเห็นดังนั้นก็ควมม้าหนีออกมา¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรถเหล็กที่ปล่อยออกมาอย่างรวดเร็วและควมกำลังแรงเหมือนกับกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว กระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวนั้นมักจะมีความเร็วและแรงมากจึงได้นำมาเปรียบเทียบกับรถเหล็กที่ถูกปล่อยออกมาอย่างรวดเร็วในที่นี้ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ทิ้งไปทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่นิยมการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

ง. เปรียบเทียบกับน้ำพุ ดังตอนที่พรรณนาซีซีขณะ

ร้องไห้

จีน : 徐庶覽畢，淚如泉湧。持書來見玄德曰。²

แปล : ซีซีอ่านจบ น้ำตาไหลคั่งน้ำพุ จึงเอาหนังสือนั้นเข้ามาหาเทียนเต็ก (เล่าปี่) แล้วพูดว่า

ไทย : ซีซีก็รับเอาหนังสือออกคลี่อ่าน พิเคราะห์ดูเป็นลายมือของมารดาจำได้แน่คั้งนั้นก็ร้องไห้ จึงพาเอาหนังสือเข้าไปหาเล่าปี่แล้วบอกว่า³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 690.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yān-yì, 1:290.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 756.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบ-
เทียบน้ำตาของตัวละครที่ไหลออกมาอย่างมากมายและไม่ขาดสายเหมือนกับน้ำพุ น้ำพุ
เป็นน้ำใต้อินที่พุพุ่งขึ้นมาเหนือพื้น และน้ำที่พุพุ่งขึ้นมามักจะพุ่งขึ้นมาแรงและไม่ขาดสาย
เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบออกไปทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่
นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้เพราะให้ภาพที่เกินจริงมากเกินไป ในภาษาไทยหาก
จะพรรณาน้ำตาที่ไหลออกมาและไม่ขาดสาย จะกล่าวเพียงว่า "น้ำตาไหลพราก"
เท่านั้น

จ. เปรียบเทียบกับน้ำแข็ง คั้งตอนที่พรรณาน้ำใน
ธารยิวสวน

จีน : 四日柔泉，其水如冰，人若飲之，咽喉無煖氣，
身軀羸弱如綿而死。¹

แปล : ธารสี่ชื่อยิวสวน น้ำในธารเหมือนน้ำแข็ง ถ้าผู้ใดดื่มกินเข้าไปคอจะไร้ออกัน
ร่างกายอ่อนระทวยเหมือนผ้าสำลีแล้วก็จะตาย

ไทย : ธารสี่ชื่อยิวสวน น้ำนั้นเย็นสีขาว ถ้าผู้ใดดื่อกายมากินถึงคอก็ขาดใจตาย²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบน้ำที่มีความเย็นมากเหมือนน้ำแข็ง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบ
นี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมืองไทยไม่มีน้ำแข็งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และ
คนไทยในสมัยที่แปลเรื่องสามก๊กนี้ก็ยังไม่รู้จักน้ำแข็ง* ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคน
ไทยจะไม่เข้าใจถึงได้คัดความเปรียบนี้ออกไปเสีย

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:712.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 613.

* น้ำแข็งเริ่มเข้ามาในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 และเข้าใจว่าเป็น
น้ำแข็งที่ทำในเมืองสิงคโปร์แล้วส่งมาทางเรือ คั้งที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาคำรงราชานุภาพ กล่าวไว้ในหนังสือ ความทรงจำ (พระนคร : โรงพิมพ์
สมาคมสังคมนิยมศาสตร์, 2506), หน้า 19.

ฉ. เปรียบเทียบกับแม่น้ำ กังตอนที่พรรณนาจากการรบของพวกแอสหัวกุนกับพวกของเล่าปี่

จีน : 韓浩奪路走脫。直殺到天明，却纔收軍。殺得屍橫遍野，血流成河。¹

แปล : ฮันโฮรีบหนีไปก่อน ฆ่าพันกันจนฟ้าสว่าง แล้วถึงจะเลิกทัพ ฆ่ากันจนศพคาดไปทั่วท้องทุ่ง เลือดไหลเป็นแม่น้ำ

ไทย : ฮันโฮเห็นจะต้านทานมิได้ก็ขยับมาหนี แลพลทหารฝ่ายเล่าปี่ก็ไล่ฆ่าพันทหารแอสหัวกุนในเวลากลางคืนนั้นโลหิตไหลแดงไปทั่วป่าศพคาดไปคังซอนไม้²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเลือดของทหารที่ถูกฆ่าพันตายในสนามรบว่า เลือดไหลนองไปเป็นทางเหมือนกับแม่น้ำ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบเทียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ ผู้แปลจึงได้คัดความเปรียบเทียบนี้ออกไปแล้วกล่าวแต่เพียงว่า "โลหิตไหลแดงไปทั่วป่า"

ซ. เปรียบเทียบกับทะเล กังข้อความในจดหมายของเบ้งถึงโจจิ้น

จีน : 切謂夫為將者，能去能就，能柔能剛，能進能退，能弱能強，不動如山岳，難知如陰陽，無窮如天地，充實如太倉，浩渺如四海，眩曜如三光。³

แปล : โบราณว่าไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้น ต้องนำได้ตามได้ ผ่อนปรนได้ เอาชนะได้ รุกได้ถอยได้ อ่อนได้แข็งได้ ไม่สั่นคลอนคังกฎเขา ยากที่จะหยั่งรู้ได้คังหยินแลหยาง มีมีที่สิ้นสุดคังฟ้าแลดิน (ความรู้) เต็มเปี่ยมคังฉางหลวงกว้างขวางคังทะเลสี สว่างไสวคังแสงทั้งสาม

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:216.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 811.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:810.

ไทย : ค่ายโบราณท่านว่าไว้แต่ก่อนมา ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพถือพลทหารไปทำการสงครามนั้นให้พึงรู้ลักษณะในกลศึกจงทุกประการ อนึ่งให้มีสติปัญญา ภูม่อนปรน แก่ไซ้เอาชนะเป็นต้น¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบความรู้ที่แม่ทัพที่ดีควรจะมีว่าต้องมีความรู้กว้างขวางเหมือนทะเลทั้งสี่ ทะเลทั้งสี่ 四海 sǐ hǎi หมายถึงทะเลที่ล้อมรอบประเทศจีน² คนจีนโบราณเชื่อว่าประเทศจีนเป็นศูนย์กลางมีทะเลล้อมรอบทั้งสี่ด้าน และเชื่อว่าทะเลทั้งสี่ด้านนี้กว้างใหญ่ไพศาลมาก กวีจึงนำไปเปรียบเทียบกับความรู้รอบและรอบรู้

นอกจากเปรียบเทียบกับแม่น้ำและทะเลในข้อ ฉ. และ ช. ยังพบว่ามี การเปรียบเทียบกับแม่น้ำและทะเลอยู่ในข้อความเดียวกัน ดังพบในตอนที่พรรณนาจากการรบของทัพโจโฉ

จีน : 操知是計，忙撥回馬，大叫：『退兵！』州衛中，一聲礮響，四門烈火，轟天而起；金鼓齊鳴，喊聲如江翻海沸。

แปล : โจโฉครั้นแจ้งว่าเป็นกลอุบายก็รีบหันม้ากลับพลางร้องสั่งว่า "ถอยทัพ" ได้ยินเสียงม้าล่อคังขึ้น ไฟลุกโผลงขึ้นทั้งสี่ทิศควันไฟพุ่งขึ้นฟ้า เสียงกลองคังไปทั่ว เสียงโห่ร้องนั้นเหมือนกับแม่น้ำพลิกทะเลเคือก

ไทย : โจโฉก็คิดสะอึกใจเห็นจะเป็นกลอุบายจึงร้องสั่งทหารทั้งปวงให้รีบกลับออกจากเมือง พอได้ยินเสียงประทัดแลม้าล่อทหารโห่ร้องอื้ออึงเป็นอันมาก เห็นแสงเพลิงโผลงขึ้นทั้งสี่ทิศคืดลามไหม้เรือนราษฎรทั้งเมือง⁴

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 788.

² Cí Hǎi 辭海 (ทะเลคำ) (Hong Kong : Zhōnghuā shūjù, 1979), p. 1914.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:91.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 223.



ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเสียงที่ค้างอื้ออึงกึกก้องไปทั่ว เหมือนกับแม่น้ำพลิกทะเลเคือก 江翻海沸

(Jiāng fān hǎi fēi) แปลว่า แม่น้ำพลิกทะเลเคือก เป็นสำนวนในภาษาจีน หมายความว่า มีเสียงกึกก้องไปทั่ว การที่นำไปเปรียบเทียบกับแม่น้ำและทะเลก็ เพราะว่าแม่น้ำเป็นสายน้ำที่มีความยาวและกว้าง ส่วนทะเลเป็นห้วงน้ำที่มีความกว้างใหญ่ไพศาล และหากแม่น้ำและทะเลมีการพลิกหรือเคือกก็จะต้องมีเสียงกึกก้องไปทั่ว

5.5.1.2 เปรียบเทียบกับสีดิน คังตอนที่พรรณาสีหน้าของ เล่าเจี๊ยะ

จีน : 劉璋驚得面如土色，氣倒於城上，衆官救醒。¹

แปล : เล่าเจี๊ยะตกใจจนหน้าเหมือนสีดิน สลบไปบนกำแพงเมือง ขุนนางแลทหาร ทั้งปวงช่วยกันแก้ฟื้นขึ้น

ไทย : เล่าเจี๊ยะไค้ทั้งคังนั้นก็ตกใจสลบลง ที่ปรึกษากับทหารทั้งปวงช่วยกันแก้ฟื้นขึ้น²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบใบหน้าที่ซีดคล้ายความตกใจว่าเหมือนกับสีดิน ดินในประเทศจีนแถบแม่น้ำฮวงโหจะเป็นดินที่มีสีเหลือง ประเทศจีนเป็นประเทศในเขตเมืองหนาว คังนั้นผิวหนังของคนทั่วไปปกติจะมีสีแดงเรื่อ ๆ เพราะอากาศหนาวเย็น เมื่อตกใจหน้าจะซีดขาวลง คังนั้นจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับสีของดินที่มีสีเหลือง เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และประเทศไทยก็ไม่มีดินสีเหลืองพอที่จะนำมาเปรียบเทียบกับใบหน้าที่ซีดขาวได้ ผู้แปลจึงได้คัดความเปรียบนี้ออกไป

5.5.1.3 เปรียบเทียบกับภูเขา คังข้อความในจดหมายของ ชงเบ้งถึงโจจิ๋น

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yān-yì, 2:525.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 225.

จีน : 切謂夫為將者：能去能就，能柔能剛，能進能退，能弱能強。不重如山，難知如陰陽，無窮如天地，充實如太倉，浩渺如四海，眩曜如三光。¹

แปล : โบราณว่าไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้น ต้องนำโคตามโค ขอนปนโคเอาชนะโค รุกโคถอยโค อ้อนโคแข็งโค ไม่สิ้นกลอนคงภูเขา ยากที่จะหยั่งรู้โคคังหยินแลหยาง มีมีที่สิ้นสุดคังฟ้าแลดิน (ความรู้) เต็มเปี่ยมคังฉางหลวง กว้างขวางคังทะเลสี่ สว่างไสวคังแสงทั้งสาม

ไทย : ค่ายโบราณท่านว่าไว้แต่ก่อนมา ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพเพื่อพลทหารไปทำการสงครามนั้น ให้พึงรู้ลักษณะในกลศึกจงทุกประการ อนึ่งให้มีสติปัญญารู้ขนอนปนแก้ไขเอาชนะเป็นต้น²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่ดีของแม่ทัพว่าต้องเป็นคนหนักแน่นมั่นคงและไม่สิ้นกลอน หรือไม่หวั่นไหวง่ายเหมือนกับภูเขา ภูเขาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มีลักษณะสูงใหญ่ ในภาษาจีนมักจะนำความหนักแน่นและมั่นคงของคนไปเปรียบเทียบกับภูเขาเสมอ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะในฉบับไทยไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของลักษณะของแม่ทัพที่ดี

นอกจากเปรียบเทียบกับภูเขาในความหมายว่ามั่นคงดังตัวอย่างข้างต้น ยังมีการเปรียบเทียบกับภูเขาในความหมายว่าจำนวนมากมายอีกด้วย ดังตอนที่เดี่ยวส่งทูตกับเอียวลิวเรื่องเมืองเสฉวน

จีน : 雞鳴犬吠相聞，市井閤閤不斷。田肥地茂，歲無水旱之憂。國富民豐，時有管絃之樂。所產之物，如山積。天下莫可及也！³

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yān-yì, 2:810.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 788.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yān-yì, 1:475.

แปล : เสียงโก่งขันแลสุนัขเห่าคังพอที่จะได้ยินถึงกัน บ่อน้ำในหัวเมืองมีเรียงกันไป
ไม่ขาดสาย พื้นดินอุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องกังวลเรื่องชาคน้ำ ทั้งบ้านเมืองกับ
ประชาชนสารพัดจะบริบูรณ์ มีเสียงคนตรีคังไม่ขาดระยะ พืชพันธุ์ธัญญาหาร
มากมายกองสูงเหมือนภูเขา ในโลกนี้หาที่ใดเสมอมิได้

ไทย : มีระยะบ้านพอโก่งขันได้ยินเสียง ทั้งข้าวปลาอาหารสารพัดบริบูรณ์ เป็นที่
สนุกสนานยิ่งกว่าหัวเมืองทั้งปวง¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ
พืชพันธุ์ธัญญาหารที่มีจำนวนมากมายวากองสูงเหมือนภูเขา ภูเขา เป็นเนินที่เนินสูงขึ้นไป
ไปเป็นจอมเค่น, เขาขนาดใหญ่หรือสูง² ภูเขามักจะมีลักษณะสูงใหญ่และมักจะนำมา
เปรียบกับสิ่งของที่มีจำนวนมากมาย ในภาษาไทยก็มีความเปรียบในลักษณะเช่นนี้ เมื่อ
แปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการแปล
โดยสรุปความจริงได้มีการคัดรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ออกไปบ้าง

5.5.1.4 เปรียบเทียบกวางคาว คังตอนที่พรรณนาใบหน้า
ของมาเจียว

จีน : 只見一位少年將軍，面如冠玉，眼若流星，虎體
猿臂，彪腹狼腰；手執長鎗，坐騎駿馬，從陣中
飛出。原來那將卽馬騰之子馬超。³

แปล : นายทหารหนุ่มคนหนึ่ง ใบหน้าคุดมังกุญหยก ตาดังควางคาวที่ส่องแสง แขนคัง
คาง ท้องคังเสื่อลายพาดกลอน เอวหมาป่า มือถือง้าวยาว นั่งอยู่บนหลังม้า
ควมราวกับบินออกมาจากกลางทัพ แล่นายทหารผู้นั้นก็คือมาเจียว บุตร
มาเจียงนั่นเอง

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 115.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 609.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:75.

ไทย : มาเจียวผู้บุตรมาแห่งอายุสิบแปดปี หน้าดั่งสีหยกกิริยาอ่อนไหวรับอาสาแล้ว ถือนวนซันมาผ่าทหารขึ้นไป¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบดวงตาที่มีประกายเหมือนกับดวงดาว ในเวลากลางคืนที่มีดวงดาวอยู่ในท้องฟ้า ดาวดวงนั้นจะทอแสงเป็นประกายออกมา จึงนำไปเปรียบเทียบกับดวงตาของตัวละครที่มีประกายแวววาว การที่ผู้แปลคัดความเปรียบนี้ออกไป อาจเป็นเพราะในฉบับไทยไม่ได้พรรณนาถึงดวงตาเลย

5.5.1.5 เปรียบเทียบกับเหล็กหิน คังตอนที่พรรณนาจิตใจของ

กวนอู

จีน : 瑾滿面羞慚，上馬出城，回見吳侯曰：『關公心如鐵石，不可說也。』²

แปล : จูกัดกิ้นได้รับความอับอายและเสียหน้ามาก ก็ขึ้นม้าออกจากเมืองกลับไปพบซุนกวน แล้วบอกว่า "อันกวนอูนั้นจิตใจดั่งเหล็กหิน มีอาจุพุดจาซิกงูได้"

ไทย : ฝ่ายจูกัดกิ้นไ้ความอับยศแก่ทหารทั้งปวง ก็กลับไปหาซุนกวนจึงบอกว่า อันกวนอูนี้คือจริง เป็นคนใจหนักแน่นมีกตัญญูตั้งอยู่ในความสัตย์³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบจิตใจว่าเหมือนกับเหล็กหิน ซึ่งหมายความว่า มีใจคอหนักแน่น มั่นคง เหล็กเป็นโลหะที่มีความแข็งแกร่งมาก หินเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีความแข็งแกร่งมาก การที่ใช้คำว่าเหล็กและหินรวมกันนี้แสดงว่ามีความแข็งแกร่งมาก มักจะใช้เปรียบเทียบในความหมายว่า มั่นคง, หนักแน่นค้ำย เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป กล่าวแต่เพียงว่า "เป็นคนใจหนักแน่น" เท่านั้น

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 182.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:613.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 423.

5.5.1.6 เปรียบเทียบกับพระจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง และดาวตก

สู่พื้นดิน ดังตอนที่พรรณนาการยิงเกาทัณฑ์ของลิโป้

จีน : 只見呂布挽起袍袖，搭上箭，扯滿弓，叫一聲：『着！』正是：弓開如秋月行天，箭去似流星落地，一箭正中畫戟小枝，帳上帳下將校，齊聲喝采。¹

แปล : เห็นแค่ลิโป้ถลกแขนเสื้อขึ้น แล้วขึ้นเกาทัณฑ์คึงคั่นเกาทัณฑ์จนสุด พลางร้องว่า "เผิง" คั่นเกาทัณฑ์ก็โถงออกเหมือนพระจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง แล้วเกาทัณฑ์ก็พุ่งไปเหมือนดาวตกสู่พื้นดิน ไปถูกปลายทวนที่ปักไว้นั้นพอดี ทหารทั้งปวงก็โห่ร้องสรรเสริญกันอ้ออึง

ไทย : แล้วลิโป้จึงจับเกาทัณฑ์ขึ้นร้องให้ทหารทั้งปวงดู แล้วก็ยิงเกาทัณฑ์ไปถูกปลายทวนซึ่งปักไว้นั้น ทหารทั้งปวงก็ร้องสรรเสริญลิโป้ว่าชำนาญเกาทัณฑ์หาผู้เสมอมิได้²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคิดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบสายตรงคั่นเกาทัณฑ์ที่ถูกคึงให้โถงออกจากคั่นเกาทัณฑ์จนเป็นวงกลมเหมือนกับพระจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง ในฤดูใบไม้ร่วงท้องฟ้าจะปลอดโปร่งทำให้เห็นพระจันทร์ในท้องฟ้าได้ชัดเจน และการเห็นยวคั่นเกาทัณฑ์จนกางออกเป็นวงกลมนี้ต้องใช้เวลาสังเกตมาก ดังนั้นจึงทำให้ลูกขนูมีกำลังแล่นไปได้อย่างรวดเร็ว กวีจึงนำไปเปรียบกับดาวตกสู่พื้นดิน ดังในตัวอย่าง ดาวตกเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางธรรมชาติ ดาวตกหรือทางวิทยาศาสตร์เรียกว่า อุกกาบาต เป็นภาพปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว เพราะสะเก็ดดาวหรืออุกกาบาตเป็นของที่มีน้ำหนัก เมื่อตกมาจากที่สูงก็ตกลงมาอย่างแรงและเร็วเพราะมีแรงดึงดูดจากโลก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะเมืองไทยไม่มีฤดูใบไม้ร่วงจึงไม่มีการเปรียบเทียบว่าเหมือนพระจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง และคนไทยก็ไม่เปรียบเทียบการยิงเกาทัณฑ์ออกไปอย่างแรงและเร็วกับดาวตกด้วย

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:130.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 317.

5.5.1.7 เปรียบเทียบฟ้าดิน และแสงทั้งสาม กังข้อความใน

จดหมายของขงเบ้งถึงโจโฉ

จีน : 切謂夫為將者：能去能就，能柔能剛；能進能退；能弱能強，不重如山岳，難知如陰陽；無窮如天地，充實如倉；浩渺如四海，眩曜如三光。¹

แปล : โบราณว่าไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้น ต้องนำได้ตามได้ ผ่อนปรนได้เอาชนะได้ รุกได้ถอยได้ อ่อนได้แข็งได้ ไม่สิ้นตลอดคงภูเขายากที่จะหยั่งรู้ได้คงหยิน แลหยาง มีมีที่สิ้นสุดคงฟ้าแลดิน (ความรู้) เต็มเปี่ยมคงฉางหลวง กว้างขวาง คงทะเลสี สว่างไสวคงแสงทั้งสาม

ไทย : ค่ายโบราณท่านว่าไว้แต่ก่อนมา ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพถือพลทหารไปทำการสงครามนั้น ให้พึงรู้ลักษณะในกลศึกจงทุกประการ อนึ่งให้มีสติปัญญาผู้ผ่อนปรนแก้ไขเอาชนะเป็นต้น²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบความรู้ที่มีมากมาย และไม่มีสิ้นสุดเหมือนฟ้าและดิน คำว่า "天地" Tiān dì มีความหมายว่าฟ้าดินหรือจักรวาล ความเปรียบนี้เป็นการเปรียบเทียบว่าความรู้ของผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนั้นต้องมีมากมาย หรือมากจนไม่รู้จักหมดสิ้น เหมือนฟ้าดินหรือจักรวาล ความเปรียบอีกความเปรียบหนึ่งในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบการมีความรู้อย่างแจ่มแจ้งและชัดเจนเหมือนกับแสงทั้งสาม แสงทั้งสาม 三光 Sān guāng หมายถึงแสงพระอาทิตย์ แสงพระจันทร์ และแสงของดาว³ คำว่า "แสงทั้งสาม" นี้เป็นคำที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนจีนที่เชื่อว่า พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดาวมีแสงสว่างในตัวเอง จึงได้นำเอาความรู้ที่มีอยู่อย่างแจ่มแจ้งและชัดเจนไปเปรียบ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะคนจีนและไทยมีความเชื่อ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:810.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 788.

³ Cí Hai, p. 27.

และความนิยมในการเปรียบเทียบแตกต่างกัน

5.5.2 เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ในข้อนี้มีการนำไป
เปรียบเทียบกับ หิมะ ฝน ลม พายุ คลื่น และฟ้าร้อง

5.5.2.1 เปรียบเทียบกับหิมะ คังทอนที่กล่าวถึงหนังสือกราบทูล
ที่มีเข้ามาในวัง

จีน : 此時遠近告急表文，一似雪片，往來使者，聯絡
不絕。¹

แปล : ขณะนี้มีหนังสือบอกเรื่องด่วนมาจากที่ไกลที่ไกล เหมือนกับเกร็ดหิมะ ทหาร
ที่เข้ามาทูลรายงานก็เนื่องกันมาได้ซาค

ไทย : หนึ่งหนังสือบอกก็เนื่องมาแต่ทิศเหนือทิศใต้ทุกวันมิได้ซาค²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบจดหมายที่มีจำนวนมากมายเหมือนกับเกร็ดหิมะ เกร็ดหิมะที่ร่วงหล่นลงมาใน
ฤดูหนาวนั้นมักจะมีจำนวนมากมายจึงได้นำไปเปรียบกับสิ่งของที่มีจำนวนมากมาย เมื่อ
แปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมืองไทยไม่มีหิมะ
ผู้แปลเกรงว่าผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยจะไม่เข้าใจจึงได้คัดความเปรียบนี้ออกไป

5.5.2.2 เปรียบเทียบกับฝน คังทอนที่พรรณนาล่าช้าขณะร้องไห้

จีน : 玄德曰：『夫人之心，雖則如此，爭奈國太與吳
侯安肯容夫人去？夫人若可憐劉備，暫時辭別。
』言畢，淚如雨下。³

แปล : เห็นเด็ก (เล่าปี่) พูดว่า "แม้ว่าใจของเจ้าจะเห็นด้วยเช่นนี้ แต่มารดา
เจ้ากับขุนกวนจะยอมให้เจ้าไปหรือ หากเจ้าเห็นใจข้าก็จงให้ข้าไปสักเวลา
หนึ่ง" พูดจบน้ำตาก็ไหลคั่งฝนตก

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:939.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1040.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:436.

ไทย : เล่าปี่จึงว่า เจ้าว่านี่ก็ชอบแต่กลัวมารดาเจ้ากับขุนกวนจะไม่ให้ไป แม้เจ้ามีความเมตตาให้ข้าไค้อายแก่คนทั้งปวงก็ค่อยอยู่จงดีเถิด ข้าจะรีบกลับไปเมืองเกงจิ๋ว จะไค้คิดอ่านสู้รบกับโจโฉ แล้วเล่าปี่ก็ทำเป็นร้องไห้

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบน้ำตาที่ไหลออกมาอย่างมากมายและไม่ขาดสายเหมือนกับฝนตก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลไค้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษาไทยไม่นิยมการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ และการเปรียบว่าน้ำตาไหลเหมือนกับฝนตกนี้เป็นความเปรียบที่เกินจริงมากเกินไป

5.5.2.3 เปรียบเทียบกับลม คังตอนที่พรรณาสรรพคุณของม้าเช็กเซาว์

จีน : 呂布縱赤兔馬趕來。那馬日行千里，飛走如風。²

แปล : ลิโป้ขี่ม้าเช็กเซาว์วิ่งออกมา ม้าตัวนั้นวันหนึ่งวิ่งไค้พันลี้ (บิน) ควบไปเร็วราวกับลม

ไทย : แลลิโป้นั้นขี่ม้ามีผีเท้าซึ่งชื่อเช็กเซาว์ มีกำลังแลผีเท้ารวดเร็วนัก³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบความเร็วของม้าว่าเร็วเหมือนลม เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลไค้ตัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้เรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็วจึงไค้ตัดรายละเอียดนี้ออกไป

5.5.2.4 เปรียบเทียบกับพายุ คังตอนที่พรรณากการเคลื่อนทัพของเตงงาย

จีน : 騫縱馬看時，只見一軍行如狂風：為首一將，乃鄧艾也，躍馬橫刀，大呼曰：『反賊休走！』⁴

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 28.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:42.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 99.

⁴ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:889.

- แปล : บุนเองควมมาออกไปดู ก็เห็นทหารกองหนึ่งยกมาดั่งพาย ผู้นำทัพนั้นคือเตงงาย
 ราคามี่มาควมมา ร้องควยเสียงอันดังว่า "อ้ายซบดแผนดินอย่าหนี!"
- ไทย : ก็ควมมาไปดูจึงเห็นกองทัพเตงงาย ๆ ถึงง้าวี่ม้านำหน้ามาร้องว่า อ้ายซบด
 แผนดิน มึงอย่าหนีกูเร่งมาสู้กัน¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ
 กองทัพที่เคลื่อนมาอย่างรวดเร็วเหมือนกับพาย พายหมายถึงลมที่พัดมาด้วยความเร็วสูง
 เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้การ
 คำเป็นเรื่องราวรวดเร็วขึ้นจึงได้ตัดรายละเอียดปลีกย่อยนี้ออกไป

5.5.2.5 เปรียบเทียบกับคลื่น ดังตอนที่พรรณนาทหารของงันเหลียง

เมื่อถูกกวณอูตีแตกกระจาย

จีน : 直衝彼陣，河北軍如波開浪裂。關公逕奔顏良。²

แปล : บุกฝ่าเข้าไปในทัพ ทหารเหอเป่ย์เหมือนคลื่นที่แตกกระจาย กวนอูรีบตรงไป
 ยิงงันเหลียง

ไทย : ฝ่ายทหารงันเหลียงมีทันรู้ตัว ครั้นเห็นกวนอูควมมาออกมาก็ตกใจกลัว ต่างคน
 ต่างหลบหลีกไปเป็นอันมาก กวนอูนั้นขับม้าควมไปควยกำลังเร็วจะใกล้ถึงม้า
 งันเหลียง³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ
 สภาพของทหารที่ถูกตีแตกกระจายว่าเหมือนกับคลื่นที่แตกกระจาย คลื่นในท้องทะเลนั้น
 เมื่อซัดเข้าสู่ชายฝั่งก็มักจะแตกกระจายและสลายไปในที่สุด เมื่อแปลเป็นฉบับไทย
 ผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่นิยมเปรียบเทียบใน
 ลักษณะเช่นนี้

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 944.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yān-yì, 1:204.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 522.

5.5.2.6 เปรียบเทียบกับฟ้าร้อง คังตอนที่พรรณนาเสียงกรนของ จิวอี้

จีน : 伏枕聽時，軍中鼓打二更，起視殘燈尚明。看周
瑜時，鼻息如雷。¹

แปล : นอนฟังเวลาอยู่ ไค่ยินเสียงในค่ายตีบอกเวลาสองยาม ก็ลุกขึ้นไปเห็นตะเกียง
ยังสว่างอยู่ ครั้นมองไปที่จิวอี้ก็ไค่ยินเสียงกรนคังฟ้าร้อง

ไทย : เห็นจิวอี้ก็นอนหลับกรนอยู่ เจียวกานคิดว่าจิวอี้นอนหลับจึงลุกไปสูบบุหรี่ที่ตะเกียง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ
เสียงกรนที่คังสนั่นว่าเหมือนเสียงฟ้าร้อง ฟ้าร้องเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างหนึ่ง
ที่มีเสียงคังมาก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลไค่คัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
ในภาษาไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ ในความคิดของคนไทยส่วนใหญ่อาจเห็น
ว่าการเปรียบเทียบว่าเสียงกรนที่คังสนั่นมากเหมือนกับฟ้าร้องนั้นเป็นความเปรียบที่เกิน
จริงมากเกินไป และการแปลเรื่องสามก๊กนี้ก็แปลแบบสรุปความ คังนั้นรายละเอียด
ปลีกย่อยที่ไม่สำคัญผู้แปลจึงไค่คัดทิ้งไป

5.5.3 เปรียบเทียบกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบ กับเทวดา-นางฟ้า

5.5.3.1 เปรียบเทียบกับเทวดา คังตอนที่พรรณนาท่าทางของ ชงเบ้ง

จีน : 玄德見孔明身長八尺，面如冠玉，頭戴綸巾，身
披鶴氅，飄飄然有神仙之概。³

แปล : เห็นเต็ก (เล่าปี่) แลเห็นชงเบ้งสูงแปดนิ้ว หน้าเหมือนมงกุฎหยก คีระ
โปกผ้าแดงตัวคลุมด้วยผ้าขนนกกระยาง มีลักษณะพลีว ๆ เหมือนกับเทวดา

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:364.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 914.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:303.

ไทย : เล่าให้เห็นขงเบ้งรูปร่างใหญ่โต สูงถึงหกศอก สีหน้าขาวเหมือนหยวก
แต่งตัวโอโถง ท่วงทีเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่นัก¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบ-
เทียบลักษณะตัวละครที่อ่อนโยน สุขุมเยือกเย็น เสื้อผ้าที่แต่งมีลักษณะพลิ้ว ๆ เหมือน
เทวดา การที่ใช้คำว่า "พลิ้ว ๆ" เป็นเพราะว่าเครื่องแต่งกายของคนจีนในสมัย
โบราณมักจะยาวทั้งตัวเสื้อและแขนเสื้อ และเมื่อเสื้อผ้ายาวถูกลมพัดก็จะมีลักษณะ
พลิ้ว ๆ มองดูแล้วเหมือนจะลอยได้ ประกอบกับลักษณะที่อ่อนโยนและสุขุมเยือกเย็น
จึงได้นำไปเปรียบกับเทวดา เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ทิ้งไป
ทั้งนี้ เป็นเพราะคนไทยไม่มีเครื่องแต่งกายแบบนี้ จึงไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะ
ดังกล่าว

5.5.3.2 เปรียบเทียบนางฟ้า กังตอนที่พรรณนาความงาม
ของนางเตียวเสียน

จีน : 良久，見貂蟬分花拂柳而來，果然如月宮仙子，
泣謂布曰：『我雖非王司徒親女，然待之如已出。』²

แปล : สักครู่หนึ่งก็เห็นนางเตียวเสียนแหวกพุ่มดอกไม้ออกมา เหมือนกับนางฟ้า
บนพระจันทร์ นางร้องไห้แล้วพูดกับลิโป้ว่า "แม่ข้าพเจ้าจะมีไฉนบุตรแท้ ๆ
ของท่านอ๋องอุ้น แต่ท่านอ๋องอุ้นก็รักและปฏิบัติต่อข้าพเจ้าเหมือนบุตรในอุทร

ไทย : ฝ่ายนางเตียวเสียนก็ลงไปตามลิโป้ ครั้นขึ้นไปบนที่นั่งเย็นปากสระและนัยน์ตา
นั้นชำเลืองแลดูคันทางซึ่งตั้งโต๊ะจะมานั้น แล้วก็ทำอุบายเข้ากอดเท้าลิโป้ไว้
แล้วร้องไห้ว่า ข้าพเจ้าเป็นบุตรเลี้ยงท่านอ๋องอุ้น ๆ รักข้าพเจ้าเหมือนหนึ่ง
บุตรในอุทร³

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 776.

²Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:63.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 155.

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่มีความงามว่าเหมือนกับนางฟ้าบนพระจันทร์ คนจีนในสมัยโบราณเชื่อว่าบนพระจันทร์มีเทวดาและนางฟ้าอยู่ ดังได้มีเทศกาลไหว้พระจันทร์ประจำปี เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ทิ้งไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยมีความเชื่อในเรื่องเทวดานางฟ้าต่างจากคนจีน เทวดานางฟ้าของคนไทยจะอยู่บนสวรรค์ เมื่อคนจีนและไทยมีความเชื่อต่างกันผู้แปลเกรงว่าคนอ่านซึ่งเป็นคนไทยจะไม่เข้าใจความหมายจึงได้ตัดความเปรียบนี้ทิ้งไป

5.6 เปรียบเทียบกับสถานการณ์

ความเปรียบที่น่าไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในที่นี้หมายถึงความเปรียบที่น่าไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่คนกระทำขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับคน หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่าง ๆ ความเปรียบที่น่าไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ ได้แก่

5.6.1 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับหิวเล็กน้อย ดังตอนที่ลิโป้จุดศวกิเหลงไว้

จีน : 呂布向前一把扯回，如提童稚。靈曰：『將軍欲殺紀靈耶？』¹

แปล : ลิโป้เดินไปกระชากให้กิเหลงกลับมาเหมือนกับหิวเล็กน้อย กิเหลงจึงว่า ท่านขุนพลจะฆ่าเราเสียแล้วหรือ

ไทย : เมื่อลิโป้แลเห็นกิเหลงก็ลุกออกมาจะจูงมือกิเหลงเข้าไปหนึ่งเก้าอี้ กิเหลงจึงว่าแกลิโป้ว่า ท่านคิดทำการทั้งนี้จะฆ่าเราเสียหรือ²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการที่ลิโป้จุดกระชากกิเหลงไว้ว่า ทำได้โดยง่ายคล้ายเหมือนกับการหิวเล็กน้อย ลิโป้เป็นตัวละครที่มีร่างกายแข็งแรงมาก ส่วนกิเหลงเป็นตัวละครที่มีความสามารถธรรมดา ๆ ดังนั้นเมื่อลิโป้จะจุดกระชากกิเหลงก็ทำได้ง่ายคล้ายจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับการหิวเล็กน้อย

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yān-yì, 1: 129.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 316.

เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเปรียบในฉบับจีนเป็นการเปรียบเทียบกับที่เฝ้าภาพเกินจริงมากเกินไป จึงเกรงว่าคนไทยจะไม่เห็นคล้อยตามไปด้วย

5.6.2 เปรียบเทียบกับเหมือนกับสาคน้ำ คังตอนที่พรรณนาทหารและม้าที่มีเหงื่อไหลออกมามากมาย

จีน : 魏兵追趕約有二十餘里，時值六月天氣，十分炎熱，人馬汗如潑水。¹

แปล : ทหารวิ่งไล่ตามไปประมาณยี่สิบกว่าลี้ ขณะนั้นเป็นเวลาเดือนหก อากาศร้อนจัด ทั้งคนแลม้าเหงื่อออกถึงถูกสาคน้ำ

ไทย : ขณะนั้นเป็นฤดูคิมหันต์ ทหารสู้อีกตามมาควยกำลัง เหงื่อไหลโชมตัว ทุกคนเหนื่อยหอบถอยแรงลง²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบกับเหงื่อของคนและม้าที่ไหลออกมามากมายเพราะอากาศร้อนจัดเหมือนกับถูกสาคน้ำ ซึ่งเป็นความเปรียบที่พรรณนาภาพของคนและม้าที่มีเหงื่อไหลโชมตัวว่าเหงื่อที่ไหลอยู่นั้นเหมือนกับน้ำที่สาคน้ำเข้าไปบนลำตัว เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบกับลักษณะเช่นนี้

5.6.3 เปรียบเทียบกับเหมือนกับมีเข็มทิ่มหลัง คังตอนที่พรรณนาความรู้สึกของพระเจ้าโจของ

จีน : 魏主曹芳每見師入朝，戰慄不已，如針刺背。³

แปล : พระเจ้าโจของพระเจ้าแผ่นดินของวุยนั้นทุกครั้งที่เห็นสุมาสูเข้ามาในวัง ก็ตกพระทัยตัวสั่นไม่หยุด เหมือนมีเข็มทิ่มหลังอยู่

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:801.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 774.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:883.

ไทย : ฝ่ายพระเจ้าโจของออกวาราชการ ได้เห็นหน้าสุมาสูก็มีความกลัวเกรงนัก¹
 ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครที่มีความหวาดกลัวจนตัวสั่นว่าเหมือนกับการมีเข็มทิ่มหลังอยู่ เข็มเป็นของแหลมคม หากทิ่มถูกผิวหนังก็จะทำให้เจ็บปวด เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในฉบับไทยไม่ได้กล่าวถึงอาการตัวสั่น

5.6.4 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเอามีคคมมาผ่าไม้ไผ่ คังตอนที่ตัวไหลพุกกับเป้งเฮ็ก

จีน : 『今大王可往求之，若得彼相助，擒諸葛亮如利刀破竹也。』孟獲大喜，遂投烏戈國，來見兀突骨。²

แปล : "บัดนี้ท่านจงไปขอความช่วยเหลือจากลูกศตึกูก หากได้มาช่วยแล้ว ซึ่งจะจับตัวจูกัดเหลียงนั้นก็เหมือนหนึ่งเอามีคคมมาผ่าไม้ไผ่" เป้งเฮ็กก็ใจยิ่งนัก จึงมาพบลูกศตึกูก ณ เมืองออโกก³

ไทย : ขอให้ท่านไปอ่อนน้อมต่อลูกศตึกูกให้ยกทหารมาช่วยทำการแก้แค้นขงเบ้ง เป้งเฮ็กได้ฟังคังนั้นก็มีความยินดีนัก ตัวไหลก็พาเป้งเฮ็กไปหาลูกศตึกูก ณ เมืองออโกก³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบว่าหากได้รับความช่วยเหลือจากลูกศตึกูก การจับตัวจูกัดเหลียง (ขงเบ้ง) ก็จะง่ายดายเหมือนเอามีคคมมาผ่าไม้ไผ่ ไม้เป็นชื่อพรรณไม้พวกหนึ่ง เป็นกอ ลำต้นสูง และเป็นปล้อง ๆ มีหลายชนิด ไม้ไผ่หรือเรียกว่าไม้ไผ่เป็นไม้ที่ทำได้ง่ายเพราะไม้ไผ่นั้นภายในจะกลวง และหากใช้มีคคม ๆ มาผ่าก็จะผ่าได้ง่ายและผ่าได้ตลอดลำ คนจีนจึงนิยมนำความง่ายมาเปรียบเทียบกับการใช้มีคคมมาผ่าไม้ไผ่ เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 932.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:723.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 633.

คัดความเปรียบเทียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.6.5 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับฉีกผ้าแพร ดังตอนที่พรรณาสีเสียงกระบี่

จีน : 忽見一豬，其大如牛，渾身黑色，奔入帳中，逕咬雲長之足。雲長大怒，急拔劍斬之，聲如裂帛。
• 霎然驚覺，乃是一夢。

แปล : พลันก็เห็นสุกรตัวหนึ่งใหญ่เท่าวัว สีดำตลอดทั้งตัว วิ่งเข้ามาในที่พัก ทรงเข้ามากัดเอาเท้ากวนอู กวนอูโกรธนัก รีบเอากระบี่ฟันมัน เสียงเหมือนฉีกผ้าแพร ทันใดนั้นก็ตกใจตื่นขึ้น ที่แท้ก็เป็นเพียงความฝัน

ไทย : กวนอูจึงฝันเห็นว่า มีสุกรตัวหนึ่งตัวใหญ่เท่าโค เข้ามารกัดเอาเท้ากวนอู ๆ ก็เอากระบี่ฟันสุกร ๆ ก็สูญหายไป กวนอูก็สะอึกตกใจตื่นขึ้น²

ความเปรียบเทียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเสียงที่กระบี่ฟันลงไปบนตัวหมูว่าเหมือนกับเสียงฉีกผ้าแพร แพรหมายถึงผ้าไหม³ เมื่อนำแพรมาฉีกจะมีเสียงชนิดหนึ่งซึ่งเป็นเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และคงเป็นเสียงที่มีความคล้ายคลึงกับเสียงกระบี่ที่ฟันลงไปบนตัวหมู จึงได้นำไปเปรียบเทียบกัน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบเทียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.6.6 เปรียบเทียบว่าเหมือนแล่นไปบนพื้นดินราบ ดังตอนที่พรรณารือที่ลอยอยู่ในน้ำ

จีน : 忽見波上一葉小舟，行於江面，如行平地。⁴

แปล : พลันแลเห็นเรือน้อยลำหนึ่งแล่นไปบนผิวน้ำ เหมือนกับแล่นไปบนที่ราบ

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:590.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 375.

³พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 595.

⁴Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:432.

ไทย : เล่าปี่แลไปเห็นเรือน้อยแล่นไปหน้าเมืองรวกเร็วนัก¹

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเรือที่แล่นไปบนผิวน้ำอย่างมั่นคงและราบเรียบ (ไม่มีการโคลงเคลง) เหมือนกับแล่นไปบนที่ราบ ตามปกติเรือที่แล่นในน้ำมักจะมีการโคลงอยู่บ้างเพราะคลื่นลม เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้คัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.6.7 เปรียบเทียบว่าเหมือนหลุดลอยขึ้นจากเมฆหมอก ตอนที่พรรณาสภาพของเล่าปี่

จีน : 玄德乃加鞭大呼曰：『的盧！的盧！今日妨吾！』言畢，那馬忽從水中湧身而起，一躍三丈，飛上西岸。玄德如從雲霧中起。²

แปล : เห็นเต็ก (เล่าปี่) หวดแสดงแล้วพูดด้วยเสียงอันดังว่า "เต็กเล่า เต็กเล่า วันนี้จะผลาญข้าเสียแล้วหรือ" พอสิ้นคำลง ม้านั้นก็กระโดดถีบตัวโผนขึ้นจากน้ำไปได้สามจั้ง กระโจนไปถึงฝั่งตะวันตก เล่าปี่เหมือนดังหลุดลอยขึ้นจากเมฆหมอก

ไทย : เล่าปี่จึงเอาแสมาตีลงเป็นหลายทีแล้วร้องว่า วันนี้เต็กเลามึงจะผลาญเจ้าของเสียแล้วหรือ พอสิ้นคำลง ม้านั้นก็ถีบโผนไปได้ประมาณหกวาเจ็ดวา พอถึงน้ำตื้น เล่าปี่ก็ขับม้าขึ้นตลิ่งไค้มีความยินดีเป็นอันมาก³

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลคัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบการที่ตัวละครผ่านพ้นจากภัยอันตรายเหมือนกับไค้หลุดลอยขึ้นจากเมฆหมอก การเปรียบเทียบในตัวอย่างข้างต้นเป็นการพรรณาสภาพของเล่าปี่ที่กำลังหนีภัยจากการติดตามของข้าศึกที่มีจำนวนมากมาย แล้วม้าของเล่าปี่สามารถกระโจนข้ามแม่น้ำได้ ทำให้เล่าปี่พ้น

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 23.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:278-279.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 727.

อันตรายจากข้าศึกศัตรูอย่างหุคหุค ในความนิยมของคนจีนมักจะเปรียบเทียบเมฆหมอกว่าเป็นภัยอันตรายหรือความทุกข์ เมื่อพ้นจากภัยอันตรายหรือความทุกข์ก็มักจะเปรียบเทียบว่าเหมือนกับหลดลอยขึ้นจากเมฆหมอก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

5.6.8 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับแกะสลักเป็นรูปภาพ คังตอนที่ขุนกวนพุกกับจิวยุทธ

จีน : 權親自把盞，撫其背，淚流滿面，曰：『卿雨番相救，不惜性命，被鎗數十，膚如刻畫，孤亦何心不待卿以骨肉之恩，委卿以兵馬之重乎？卿乃孤之功臣，孤當與卿共榮辱，同休戚也。』言罷，令周泰解衣與衆將觀之。¹

แปล : ขุนกวนถือตะเกียงเอามือลูบหลังจิวยุทธ น้ำตานองหน้าพุกว่า "ท่านช่วยชีวิตเราไว้ถึงสองครั้งโดยไม่คิดชีวิต ถูกทวนนับสิบ ๆ แห่งจนผิวหนังเหมือนกับแกะสลักเป็นรูปภาพ ไฉนเราจะไม่คิดว่าท่านเป็นที่นอกร่วมอุทรแลให้ท่านเป็นผู้คุมทหารเล่า ท่านเป็นขุนนางที่มีคุณความดี เราควรจะอยู่ด้วยท่านทั้งในยามรุ่งเรืองแลยามตกอับ แลร่วมทุกข์ร่วมสุขกับท่าน" พุกจบก็ให้จิวยุทธถอดเสื้อออกให้ทหารทั้งปวงดู

ไทย : ขุนกวนจึงว่าแก่จิวยุทธว่า ตัวท่านตั้งใจสุจริตต่อเราครั้งนี้สู้เอาชีวิตเข้าไปแลกเอาชีวิตของเราออกมาได้นั้น คุณหาที่สุดไม่ อุปมาเหมือนตายอยู่ในหว่างทหารโจโฉ ท่านเอาซากศพเรามาชุบขึ้นให้เป็น เราจะให้ท่านบังคับทหารในเมืองกังตั๋งกึ่งหนึ่ง ตัวท่านจงคิดว่าเป็นที่นอกร่วมอุทรกันเถิด แล้วให้จิวยุทธถอดเสื้อออก เห็นแผลอาวุธนั้นทั่วกาย ทหารทั้งปวงสิ้นศีรษะ²

ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรอยแผลที่ถูกคมทวนบาดทั่วร่างกายเหมือนกับแกะสลักเป็นรูปภาพ เมื่อแปลเป็นฉบับไทย

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:548.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 287.

ผู้แปลได้ตัดความเปรียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมเปรียบเทียบในลักษณะ
เช่นนี้

5.6.9 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับลูกขุนที่แล่นมาจากแคนไกล ดังตอนที่ขงเบ้ง
พูดกับซุนกวน

จีน : 孔明曰：『豫州雖新敗，然關雲長猶率精兵萬人，劉琦領江夏戰士，亦不下萬人，曹操之衆，遠來疲憊，近追豫州，輕騎一日夜行三百里。此所謂『強弩之末，勢不能穿魯縞』者也。且北方之人，不習水戰。荊州士民附操者，迫於勢耳，非本心也。』¹

แปล : ขงเบ้งพูดว่า "แม้ว่าเล่าปี่จะเพิ่งแพ้อีกมาใหม่ ๆ แต่กวนอูยังมีทหารที่มีฝีมือเข้มแข็งอยู่หมื่นหนึ่ง เล่าปี่ก็คุมทหารเมืองกังแฮอยู่อีกไม่น้อยกว่าหมื่นคน ส่วนทหารโจโฉนั้นยกมาไกล ย่อมจะเหนื่อยล้าอยู่ เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็ต้องรุกไล่ตามเล่าปี่เป็นเวลาวันหนึ่งกับคืนหนึ่งถึงสามร้อยลี้ การครั้งนี้เหมือนกับคำที่ว่า เกาทัณฑ์ที่แล่นมาจากแคนไกล ไม่สามารถจะทะลุผ่านผ้าแพรเมืองหลู่ไค นอกจากนี้ยังเป็นชาวเหนือไม่ชำนาญศึกทางน้ำ ทหารเมืองเกงจิ๋วที่ถูกต้อนมา กับทัพโจโฉนั้นก็ถูกบังคับให้มาทำการควยความจำใจ

ไทย : ขงเบ้งจึงว่า ท่านจะคิดป้องกันโจโฉแต่ลำพังนั้นก็ได้ออกแต่มีสติ ข้าพเจ้านี้คิดว่าเล่าปี่นายข้าพเจ้าแตกโจโฉมาก็จริง แต่ยังมีทหารให้กวนอูคุมอยู่นั้นหมื่นหนึ่ง ฝ่ายเล่าปี่ผู้หลานก็มีทหารที่มีฝีมือเข้มแข็งหมื่นหนึ่ง ขอให้ท่านกับเล่าปี่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รวมทหารทั้งสองฝ่ายเข้าช่วยกันคิดอ่านทำการกำจัดโจโฉเห็นจะได้ ควยทหารโจโฉเป็นชาวคอน ถึงชาวเมืองเกงจิ๋วซึ่งชำนาญเรือนั้นเล่าปี่เป็นคนจำใจ จะทำการก็มีเต็มมือ เห็นจะสู้กันได้ก็ครั้งนี้²
ความเปรียบในฉบับจีนที่ผู้แปลได้ตัดทิ้งไปในตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบทหารที่เดินทางมาไกลว่าย่อมจะมีความอ่อนเพลีย อ่อนกำลังไม่มีกำลังพอที่จะไป

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:347.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 882.

ต่อสู้กับข้าศึกศัตรู เหมือนเกาทัณฑ์ที่แล่นมาจากแคนไกลย่อมไม่มีกำลังแรงพอที่จะทะลุผ่านผ้าแพรของเมืองหลู่ไปได้ และความเปรียบเทียบนี้ยังเป็นความเปรียบเทียบที่เป็นส่วนวนที่ใช้ในภาษาจีน เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้ตัดความเปรียบเทียบนี้ออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่มีการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

จากหัวข้อต่าง ๆ ที่ยกมาเทียบให้ดูข้างต้นจะเห็นว่าความเปรียบเทียบฉบับไทยตัดทิ้งไป เป็นความเปรียบเทียบที่เปรียบเทียบกับสิ่งของ พืช สัตว์ คน ชนรรมชาติ และสถานการณั และอาจสรุปได้ว่าความเปรียบเทียบฉบับไทยตัดทิ้งไปนั้นมีลักษณะดังนี้

1. เป็นความเปรียบเทียบที่มีเนื้อหาไม่สำคัญ หรือเป็นส่วนหนึ่งในรายละเอียดปลีกย่อย เช่น เปรียบเทียบร่างกายที่อ่อนระทวยว่าเหมือนกับผ้าสำลี คู่มือ 5.1.5.2 หน้า 176
2. เป็นความเปรียบเทียบที่มีเนื้อหาซึ่งนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งของ พืช สัตว์ คน ชนรรมชาติ หรือสถานการณัที่คนไทยไม่รู้จักคุ้นเคย เช่น เปรียบเทียบคนที่ไม่มีความสำคัญว่าเหมือนกับต้นชู้ตแล้ว คู่มือ 5.2.2.2 หน้า 182
3. เป็นความเปรียบเทียบที่มีแนวคิดในการเปรียบเทียบแตกต่างไปจากของไทย เช่น เปรียบเทียบน้ำตาที่ไหลออกมาอย่างไม่ขาดสายว่าเหมือนกับน้ำพุ คู่มือ ก.ใน 5.5.1.1 หน้า 121
4. เป็นความเปรียบเทียบที่อยู่ในเนื้อความตอนที่ถูกลตัดทิ้งไป เช่น เปรียบเทียบเหงื่อที่ไหลออกมาอย่างมากกว่าเหมือนกับน้ำ คู่มือ ก.ใน 5.5.1.1 หน้า 209

การที่ผู้แปลตัดทอนความเปรียบเทียบเหล่านี้ออกไปอาจเป็นเพราะว่าในสมัยที่แปลเรื่องสามก๊กยังไม่มีการใช้เชิงอรรถ หรือวงเล็บอธิบายข้อความที่เข้าใจยาก เนื่องจากการณ์ภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้แปลจึงใช้วิธีการตัดทอนเป็นวิธีแก้ปัญหา